

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΘ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Ἀθήνα, 1 τοῦ Ἀπριλίου 1922

ΑΡΙΘ. 758 (ΦΥΛ. 7)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΔΙΟΝΑΣ » Σοννέτα
ΔΡ. ΔΟΥΛΑΝΗΣ : Φύλλα.
L. FRANK : Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός.
Α. ΒΕΚΙΑΡΕΛΗΣ : Σὲ μιὰ μικροῦλα.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀνέκδοτα γράμματα πρὸς τὸν Ντίντριχ.
Μ. ΡΟΥΑΣ : Ἀπὸ τ' Ἀμαρτωλά (Ὁ ἥρωας. — Ἐνα γράμμα. — Ὁ χορὸς τῆς).
ΑΓ. ΛΕΒΕΝΤΗΣ : Ἀνάπλι.
Ι. ΗΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Carmina.

Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ ΠΡΑΓΜΑΤΑ.
Κ. ΜΑΚΙΣΤΟΣ : Ἡ τιμὴ τοῦ Λοχαγοῦ.
ΜΑΡΙΟΣ : Χωρισμοί.
ΜΑΚΒΕΘ : Preludio.
Γ. Δ. ΠΟΝΤΗΡΗΣ : Σεντεμένη,
ΚΑΙΣ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, Στὶς ἀλυσίδες.
ΗΑ. ΗΑ. : Βιβλιογραφία : (Ὁ Κάλβος τοῦ κ. Roussel).
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ : Νεοελληνικὴ
φιλολογία. — Ζῆνη φιλολογία. — Περιοδικά. —
Ἐνα Περιοδικά. — Χωρὶς γραμματόσημο.

Σ Ο Ν Ν Ε Τ Α

Στὸν Α. Α.

«...νὰ γίνης μου σὰν ἄνοιγμα
πρωῖνὸ παραθύρου.»

ΠΑΛΑΜΑΣ

I

Ξεψυχισμένη ἢ χλαλοὴ τοῦ δρόμου
Στὸ ἀπόμερο γραφεῖο μου ἀνεβαίνει,
Ἐνῶ ἡ σκέψη μου βαριά γερμένη
Νὰ ξεδιαλύνει μὲ λαστὸ λατόμου
Τὰ σύνορα ζητᾷ, ποῦ δεσμὰ νόμου
Ἀνθρώπων καὶ ἀριθμοὶ σακατεμένη
Τὴν εὐτυχία μας κρατᾷ καὶ μένει
Καταλυτῆς ὁ πόνος τοῦ ἀτόμου ..
Δεσμὰ καὶ ἀριθμοί ! Σκληρὰ νυστέρια
Εὐνουχικὰ τῆς ζήσης. Τὸ κεφάλι
Γερότ' καὶ μουνδιασμένα μας τὰ χέρια,
Κι ὁ νοῦς σὲ κύκλων Δαντικῶν τῆ ζᾶλη...
Σὲ δυὸ μέτρα γῆς στενεύουν τώρα
Οἱ τοῖχοι γύρω μου σὰ στερνὴ ὥρα...

II

Μὰ ξάφνου ἀκούω ρυθμικὸ ἓνα βῆμα
Πρὸς τὸ δωμάτιό μου νὰ ζυγώνει·
Σκιρτᾷ ἡ καρδιά, ἡ σκέψη ξαστερώνει
Παντέχοντας ἐλπιδοφόρο κῦμα
Ἀπὸ τὴν πλέρια σου ζωὴ τὸ κρῖμα
— Τῶν στοχασμῶν μου νὰ σκορπίσει.. Οἱ πόνοι
Γαληνεμένοι τώρα καὶ φουντώνει
Χαμόγελο στ' αὐλάκια ποῦ τὸ νῆμα
Τῆς θύμησης κ' οἱ ἐνάντιες ἔγνιες ἔχουν
Στὴν ὄψη μου χαράξει. Γοργοτρέχουν
Μιᾶς νέας ζωῆς οἱ πόθοι ἐντός μου,
Καὶ σὰ λευκὸ παννὶ τῆς βάρκας φρίσσει
Μου ἡ καρδιά ξανοίγοντας τοῦ Κόσμου
Καινούργια κάπια ἀνατολὴ καὶ δύση.

Α. ΔΙΟΝΑΣ

ΦΥΛΛΑ

I

Τοῦ κάκου σὰς ἀντίκρισα, νυφοντυμένες μυδαλιές,
Μ' ἀνθοῦς νὰ πλημμυρᾷτε,
Καὶ σὰς, πουλιὰ, τὸ αἶριο χτίζοντας ρυθμικὲς φωλιές
Νὰ ποθοκαρτερᾷτε.
Μέσα μου, ὁ μαθρὸς σπαραγμὲ, μαρᾶζωσεν ἡ καθεμιὰ
Χαρὰ κιάπαντοχὴ μου
Κι ἀπὸ στὰ ρεπρόθμελα μαυροντυμένη τριγυρνᾷ
Καὶ μοῖρεται ἡ ψυχὴ μου.

II

Τ' ἀηδόνι αὐτὸ ποῦ κλαίει μὲ τὴν ἀρμονικὴ λαλιά
Πὰ στὴν κληματαριά μου,
Ἀγάπες μοῦ ξανάφερε θυμίζοντας μου τὰ παλιὰ
Τὰ γλυκονεῖρατά μου.
Καὶ λαχταρίζεις μου, ὠψυχῆ, στ' ἅγια νερά τῆς λησιμονιάς
Νὰ κνίξεις τὸν καημό σου,
Μὰ σέχει πάρει ὁ μαρασμός καὶ τὸ θλιμμένο σου
[ἀρχινᾷς
Πικροπαράπονό σου.

III

Κάτω στην ακροθαλασσιά που σπάει μ' ακρότητα θυμό
 Τ' άσπρογαλάζιο κύμα,
 Κάτι με σέρνει απόκρυφο και τῆς ζωῆς μου αποθυμῶ
 'Εκεί ν' άνοιξω μνήμα
 'Ω βράχε, που γαϊθεύει σε μενεξεδένω δειλινό,
 Στήν κορυφή σου ἔπάνω
 'Όσα στ' αὐτήθεια μου σιραλῶ θ' άργοχυθοῦν σένα
 [σκολῶ
 Βογγοθλιμμένο, πλάνο.

IV

'Όλα κιῶν μου τὰ μάφανες με τῆ θλιμμένη σου πνοή,
 Μαῦρε πικρῆ καημέ μου,
 Σιμά σου ὅμως άγνάτευσα τὴν παθιασμένη μας ζωή,
 'Ω γλυκοσύντροφέ μου.
 Κυλᾶς γοργόφτερη, ὦ ζωή, και προσπεροσὺν ταξιδευτές
 Τὰ πλάνα οὐρανότατά μας,
 Κι ὡσὰν μουντὰ φαντάσματα μένουσιν σὲ μᾶς ὀδηγητές
 Τ' άναστενάγματά μας
 ΔΡΟΣΟΣ ΛΟΓΓΑΝΗΣ

L. FRANK

“Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΣ,, ΤΟ ΕΡΩΤΙΚΟ ΖΕΥΓΑΡΙ

Στους άριθ. 720 και 721 του «Νουμά» (Γεννάριος του 1921) δημοσιεύσαμε ένα κεφάλαιο από το περίφημο ανθρωπιστικό βιβλίο του Γερμανού L. Frank: «'Ο άνθρωπος είναι καλός» που θάν το βγάλει άλάκρο, σὲ λίγο, τὸ «'Αθηναϊκὸ βιβλιοπωλεῖο». Σήμερα δημοσιεύουμε ένα άλλο κεφάλαιο, τὸ V, από τὸ βιβλίο αὐτό, που θά διαβαστεῖ με τὴν ἴδια εὐχαρίστηση που διαβάστηκε τότε τὸ IV κεφάλαιο, «'Ο λόγος του γκαρσονιου Ροβέρτου».

A'.

Πρῶτῃ πρῶτῃ, στίς πέντε, ένα δυνατὸ κουδούνισμα ξύπνησε τὸ δικηγόρο από τὸ βαθύ του ὕπνο.

Μισοκοιμισμένος μπήκε στὸ σκοτεινὸ διαδρόμο γιὰ νάνοῖξει.

— Ποιὸς εἶναι ;

— 'Η άστυνομία !

Θυμήθηκε άμέσως πὼς εἶχε πει χτὲς σὲ κάπια παρῆα :

— Τὸ γκαρσόνι που κάνει τίς επαναστατικὲς διαδήλωσες γιὰ τὴν εἰρήνην, κηρύχοντας πὼς οἱ στρατιωτικὲς κατάκτησες εἶναι άνάξιες τῆς ανθρωπότητας και πὼς οἱ στρατιωτικὲς νίκες δὲν ἔχουν καμιά σημασία γιὰ τὴν ἠθικὴν ἀξία ἐνὸς ἔθνους, αὐτὸ τὸ γκαρσόνι ἐργάζεται γιὰ τὸ μέλλον του λαοῦ περισσότερο ἀπὸ τὸν πιδ ἑκαουσμένο μας στρατηγὸ.

— Και τώρα οἱ μπόγγηδες του λαοῦ θά με κλείσουνε στὴ φυλακή ! σιγομουρμούριζε κι άνοιξε τὴν πόρτα :

— Ποιόνε γυρεύετε ;

— Τὸν κ. δικηγόρο !

— 'Εγὼ 'μαι !

— Σᾶς παρακαλῶ, νὰ περάσετε μιὰ ματιὰ ἀπὸ τὸ νεκροσκοπεῖο. Κάποιος αὐτοχτόνησε και δὲ βρέθηκε τίποτ' άλλο πάνω του παρὰ μιὰ κάρτ σας. Τίποτ' άλλο !

— Τίποτ' άλλο ;... Θέλω νὰ πῶ : δὲ θέλετε τίποτ' άλλο ;

— Σᾶς παρακαλοῦμε νάρθετε νὰ δεῖτε και νὰ μᾶς πείτε ποιὸς εἶναι ὁ αὐτόχειρας...

Στὸ Βερολίνο εἶναι ακόμα ἀπλωμένη ἡ αὐγινὴ γαλήνη. Μισοσκοτεινὸι οἱ ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι.

Μολαταῦτα στὴν ἀγορὰ εἶναι μαζωμένος ἀρκετὸς κόσμος. Παραδειγματικὴ τάξη. 'Όλοι φαίνονται στὸ σκοτάδι σὰ στοιχιά και σὰν πολὺ στενοχωρημένοι.

— Τί καρτεράτε ἐδῶ ; ρώτησε ὁ δικηγόρος ἕνα γεροεργάτη, που φοροῦσε σκουσμένα και με σπάγγο μπαλωμένα λουστρίνια.

— Σήμερα ἔχει φάρια τοῦ Δήμου... 'Απὸ τὴ μιὰ, ὕστερ' ἀπὸ τὸ μεσημέρι, θάρχηνησει τὸ πούλημα !...

— Μὰ γιατί στέκεται ἀπὸ τὰ ξημερώματα ὁ κόσμος ἐδῶ ;

— 'Εμεῖς στεκόμαστε ἐδῶ ἀπὸ ψὲς τίς δέκα... 'Όσοι ἤρθανε τὰ μεσάνυχτα, μπορεί νὰ μὴν πάρουν και τίποτα... 'Ισως ναι ἢ ἴσως ὀχι...

'Ο δικηγόρος προχώρησε μαζί με τὸ χωροφύλακα.

— Εὐχαριστῶ. 'Ως τὸ βράδι θά στείλω τὴν ἐκθεσὴ μου στὴ Διεύθυνση τῆς 'Αστυνομίας

Και σκέφτηκε :

— Κάθε μέρα πεθαίνουνε χιλιάδες ἐκεῖ στὰ Μέτωπα· δὲ θά μπορούσανε νὰ θυσιαστοῦν ἐδῶ, στὴν πόλη, γιὰ τὰ μεγάλα ἰδανικά ; Γιὰ τὴ λευτεριά ;... γιὰ τὴ συναδέρφωση ;... Ποῦ νὰ βρισκεται ἀρα γε ὁ ἰδεαλισμὸς αὐτοῦ του λαοῦ ;

Γιὰ τὴν ὥρα ὁ ἰδεαλισμὸς του λαοῦ βρισκότανε στὸ Νεκροσκοπεῖο· εἴκοσι ἄνθρωποι που εἶχαν αὐτοκτονήσει, που εἶχαν ἀφίσει, χωρὶς νὰ επαναστατήσουν ἢ νὰ διαμαρτυρηθοῦνε, αὐτὴ τὴν κοινωνία...

Μιὰ μεγάλη σάλα, ἐφοδιασμένη με τὰ τελευταία μέσα τῆς 'Ιατρικῆς ἐπιστήμης· μεγάλα τζάμια,

μεγάλοι άνεμιστήρες, μεγάλα κομμάτια πάγο που σιγολιώνανε και κρατούσανε νωπά τὰ πτώματα. Καμιά μυρουδιά δυσάρεστη. Παραδειγματική τάξη, που χαλνοῦσε κάπως, γιατί πάνω στις καθαροπλυμένες άσπρες πλάκες, κατάχαμα, είχανε ξεπλώσει πέντε κουφάρια. Δέ χωρούσανε όλα πάνω στοῦ μπάγκους.

— Τώρα, με τὸ γλυκοχάραμα, θάχει ξαναρχινήσει ἐκεῖ πάνω στὰ Μέτωπα, τὸ φοβερό μακελιὸ τῆς δυστυχισμένης ἀνθρωπότητας! συλλογιζότανε ὁ δικηγόρος, βλέποντας στὴ γωνιά τοῦς δυὸ κρεμασμένους: ἓνα ἀντράγυνο που τῆχε σπρώξει ἡ δυστυχία τοῦ πολέμου στὴν κρεμάλα. Ἄπο τὰ ὀρθάνοιχτα στόματα κρεμιόντανε οἱ δυὸ γλωσσες, χοντρές, ξυλιασμένες, μακριές, μελανιασμένες.

— Καὶ πόσες μητέρες, νιφάδες καὶ πατέρες τῆς Εὐρώπης δίχως ὕπνο, τούτη τὴ στιγμή, ξαπλωμένοι στὰ κρεβάτια τους με τὰ μάτια τάνοιχτά κι ἀκίνητα!.. Σήμερα ἔχει φάρια τοῦ Δήμου! σκεπτότανε ὁ δικηγόρος.

Ἐημερώνει πιά.

Κοντὰ στὸ παράθυρο, ἓνας σωρὸς ματωμένες σάρκες, ἄντρα, κόκκαλα : ἓνας γέρος ποῦχε γκρμιστεῖ ἀπο τὸ τέταρτο πάτωμα κάτω στὸ πεζοδρόμι, ὅταν ἔμαθε πὼς ὁ γιός του ἔπασε «ἠρωτικῶς» στὸ πεδίο τῆς τιμῆς.

Ἄπάνω στὸ χαμηλὸ πλατὺ σανίδι τοῦ παραθυριοῦ, που εἶχε ἀποκάτου τὸ καλοριφέρ, εἶτανε ξαπλωμένη μιὰ γριά ἀριστοκράτισσα, ἀλαφροπουντραρισμένη, που εἶχε πιεῖ φαρμάκι, κοιτάζοντας τώρα με τὰ νεκρά τῆς μάτια ἓνα πεθαμένο παλληκάρι που τὸ στόμα του εἶτανε ἀνοιχτὸ σὰ νὰ παραξενευότανε γιὰ τὰ ὄσα γύρω του γενήκανε.

— Καὶ τί βάσανα θάχανε ὑποφέρει, ὁ γέρος, ἡ γριά καὶ τὸ παλληκάρι πρὶν τἀποφασίσουνε νὰ πεθάνουνε ; Καὶ τί νὰ ὑποφέρονε τὰ ἑκατομῦρια στρατιῶτες πρὶ φτάσει ἡ στερνή τους ἡ στιγμή ; ..

Τάλλα δεκάξη πτώματα—ὄλοι αὐτόχειρες—εἶτανε ξαπλωμένα φαρδιὰ πλατιά ἢ κουλουριασμένα, ματωμένα ἢ χλωμά σὰν τὸ χάρο, στοῦς πλυμένους ἀσπροθερνικωμένους μπάγκους, που ἀπο πάνω τους γυρίζανε τρεῖς μεγάλοι άνεμιστήρες. Καὶ στὰ παράθυρα βρισκόντανε μερικοὶ πιδ μικροὶ άνεμιστήρες που μέρα νύχτα φιλοτραγουδοῦσαν τὴ λέξη : Πόλεμος!

Ἐο νεκροσκόπος ὀδήγησε τὸ δικηγόρο στὸ σαρανιάρη που κοιτότανε στὸν πέμπο μπάγκο, ζερβά, κ' εἶχε μελαγχολικὸ γαλανωπὸ πρόσωπο.

Ἐο δικηγόρος ἀναγνώρισε ἀμέσως τὸ φιλόσοφο που μῆλις προλίγου εἶχε τυπώσει τὸν πρῶτο τόμο μιᾶς «Φιλοσοφίας τῶν ἀντιθέσεων».

Τρομαγμένος καὶ φουρκισμένος θωροῦσε τὴ γαλανωπὴ μούρη τοῦ φιλοσόφου, που εἶχε ξυλιάσει, με τὸ μεγάλο παράπονο πὼς μιὰ ὄμη, ὀλιστική ἐποχὴ

δὲν τὸν εἶχε ἀφίσει νὰ ξετελιώσει τὸ πιδ σπουδαῖο ἔργο τῆς ζωῆς του.

— Μὰ γιατί αὐτοχτόνησε ; ..Γιατί ;

— Δὲν ξαίρω, Τίς περισσότερες φορές αὐτοχτόνουνε γιατί τοῦς καλοῦνε στὸ στρατὸ ἢ γιατί μαθαίνουν πὼς σκοτώθηκε στὸν πόλεμο ὁ ἄντρας, ὁ γιός.. Τοῦ κοριτσιοῦ ἐκεῖ σκοτώθηκε ὁ ἀρραβωνιαστικός!..» Καὶ τοῦδειξε ἓνα κορίτσι που τῶχανε ξεπλώσει στὸν ἔχτο μπάγκο, ζερβά, πλάι στὸ φιλόσοφο. Ἐο ὄψη τοῦ κοριτσιοῦ εἶτανε γαλανωπὴ σὰν τοῦ γειτόνου τῆς.

Καὶ εἰ δυὸ εἶχανε ἴδια αὐτοκτονήσει, με γκάζι.

— Μὰ γιατί νὰ προλαβαίνει κανεὶς τὸ πεπρωμένο ; Δὲ σκοτώνονται ὄλοι ὄσοι πάνε στὸν πόλεμο !..

— Τὴν ἴδια σκεψὴ ἔκανα κ' ἐγὼ ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια ὕστερα ὁμῶς ἔμαθα ἀπο τοῦς συγγενῆδες τῶν δυστυχισμένων πὼς τίς περισσότερες φορές δὲν τοῦς σπρώχνει στὴν αὐτοκτονία ὁ φόβος τοῦ πολέμου μὰ ὁ φόβος τοῦ στρατώνα. Εἶναι πολλοὶ που δὲν ὑποφέρουν τὸ στρατώνα, τὴν καρβάνα, τὸ γυλιὸ καὶ τὰ τέτια Ἐο νεκροσκόπος κάθισε κατάχαμα, ἀκουμπώντας τὸν ἀγκῶνα του σὲ μιὰ νεκρόκασα, που μέσα τῆς κοιτότανε τὸ πτώμα ἓνός ποῦχε πνιγεί, δῶ καὶ κάμποσες μέρες, στὸ ποτάμι : μιὰ πράσινη μάζα, καταλασπωμένη, δίχως μύτη καὶ μάτια. Ἐο κοιλιὰ παραφουσκωμένη.

Τὸ νερὸ ἔσταξε μονότονα ἀπο τὸ ὀλοκάθαρο ἄσπρο φέρετρο στις ὀλοκάθαρες κάτασπρες πλάκες. Τὸ πτώμα εἶχε τρεῖς βδομάδες μες στὸ νερὸ.

— Μήπως καὶ τὸ νεκροσκοπεῖο εἶναι ἓνα πεδίο τῆς τιμῆς γιὰ ὄσους αὐτοκτονοῦνε γιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν παγκόσμια ἡγεμονία τῆς Γερμανίας ;...Ποιὸς εἶναι τοῦτος ὁ πνιγμένος ;...

— Ποιὸς ξαίρει ! Αὐτὲς τίς μέρες χαθῆκανε στὸ Βερολίνο δεκαφτὰ νοματατοὶ, που δὲν ξαίρει κανεὶς που πήγανε... Ἐνας ἀπ' αὐτοῦς θάναὶ καὶ τοῦτος ἐδῶ. Δὲν τοῦς προφταίνει κανεὶς πιά !

Ἐο νεκροσκόπος φαινότανε ἀδύναμος καὶ κουρασμένος, σὰ νάχε χτικιὸ. Φοροῦσε ἀνοιχτὸ πουκάμισο με γιακά ἀλά Σίλλερ.

— Ἐχετε πολλὲς δουλιές ; (Μὰ γιατί νὰν τονὲ ρωτήσω αὐτὸ ;)

— Δὲν προφταίνουμε...Καθεμερὰ μὰς φέρνουν ὀχτῶ ὡς δέκα αὐτόχειρες...Πρὶν ἀπο τὸν πόλεμο μὰς φέρνανε ἓνανε, τὸ πολὺ δυὸ, τὴν ἡμέρα..

— Κάθε μέρα ὀχτῶ ; Μονάχα στὸ Βερολίνο ; εἶπε ὁ δικηγόρος που ἤξαιρε ἀπο τὴν πειρα του πὼς δὲν ἀρᾶζουν ὄλοι οἱ αὐτόχειρες στὸ νεκροσκοπεῖο. Ἐχετε καὶ δῶ ἡλεχτροφωτισμὸ ;...(Μὰ γιατί νὰν τὸ ρωτήσω αὐτὸ ;)

Γιὰ λίγες στιγμὲς βασιλέψε σιωπὴ στὸ νεκροσκοπεῖο. Τῶ σταχτερὸ φῶς τῆς ἀγῆς εἶτανε ἀπλωμένο πάνω στὰ πτώματα, ἔτσι που φαινότανε σὰ μιὰ σκοτεινὴ μάζα.

— Ναί, και ηλεκτροφωτισμό ! και κινητοὺς μπάγκους... ηλεκτρικὰ ζυπητήρια...ἀνεμιστήρες... Τὰ πιδ μοντέρνα μηχανήματα...Τοῦτοι οἱ ἀναπνευστικοὶ σωλήνες εἶναι τοῦ τελευταίου συστήματος.

Σηκώθηκε και γύρισε τὸ κουμπί. Τρεῖς μεγάλοι λαμπτήρες σφυρίξανε, ἀπλώνοντας γύρω ἓνα κατά λευκο φῶς.

Τὰ εἰκοσι κουφάρια σὰ νὰ ζωντανέψανε. Σιωπηλά και ξαγριωμένα μούτρα. Μερικοὶ πεθαμένοι σὰ νὰ θέλανε νὰ μιλήσουνε.

— Ἐχουμε και ἓνα μηχανήμα με ὀξυγόνο γιά ὄσους δηλητηριάζονται ἀπὸ γκάξι. Και μιὰ μικρὴ σάλα «ἀναμονῆς» γιά τοὺς σπιτικούς τους. Δίπλα κάθουμαι ἐγώ !

— Κάθεστε ἔσεις !... Μὰ ἐδῶ ὅλα εἶναι τέλεια !.. εἶπε μηχανικά ὁ δικηγόρος, πὸν τὸν τυραννοῦσανε λογιῆς λογιῆς σκέψεις.

—Τί γίνεται τοῦτος ὁ λαός ; Γιατί τονὲ χαντακῶνουν ἔτσι ; Αὐτόνε τὸν ὑπομονετικό, τὸ δραστήριο, τὸ γερό, τὸν αἰσθηματικό, τὸν ταχτικό λαό, πὸν χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθεῖ, σηκώνει ὅλα τὰ βάρη τοῦ κόσμου, πὸν πεθαίνει χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθεῖ, στὸ Μέτωπο και στὴν πόλη !..Αὐτόνε τὸν ὑπομονετικό λαό πὸν τοῦ χαλάσανε, με τὴ βοήθεια ἑνὸς βαγαπόντικου συστήματος, τὴ σκέψη του και τὸν καταντήσανε ἀνίκανο νὰ κάνει και τὴν παραμικρότερη διαμαρτυρία...Μὰ ἂν καμιὰ φορὰ τὰποφασίσει νὰ διαμαρτυρηθεῖ θάναί ἢ διαμαρτυρία του ὑπομονετική, αἰσθηματική και φοβερά ταχτική, φοβερά ἄγρια...ἂν οἱ ἀφεντάδες του δὲν προτιμήσουνε νὰν τὸ κόψουνε λάσπη στὴν κατάλληλη και θεόσταλη στιγμή...

Ἐνεκροσκόπος εἶπε, ἔτσι, δίχως νὰν τονὲ ρωτήσῃ κανεὶς :

— Καταγίνομαι με τὴ στατιστικὴ γιά νὰ βρῶ ἀπὸ ποιὲς ἀφορμὲς αὐτοχτονοῦν οἱ Βερολινεῖς. Τῶρα ἔχω τρεῖς κρεμασμένους, δυὸ φαρμακωμένους, ἑπτὰ πὸν αὐτοχτονήσανε με γκάξι, τρεῖς πὸν πέσανε ἀπὸ τὸ παράθυρο, και ἓναν πὸν σκοτώθηκε με τὸ ὄπλο του—αὐτόνε εἶτανε στρατιώτης πὸν εἶχ' ἔρθῃ με ἄδεια. Ἐκεῖ εἶναι !.. Οἱ μπάγκοι δὲν τοὺς χωρῶνε πιά ὄλους...Οἱ περισσότεροὶ αὐτοχτονοῦνε με γκάξι... Ποιὸς ξαίρει γιατί αὐτοχτόνησε ὁ στρατιώτης. Ἴσως δὲ βρήκε, σὰ γύρισε ἀπὸ τὸ Μέτωπο, τὴ γυναίκα του πιστή... Ἡ βαρέθηκε νὰ ξαναγυρίσει στὸ Μέτωπο, ὅπως συμβαίνει σὲ πολλούς...Ἐνεκροσκόπος αὐτοχτονεῖ γιά τὴ γυναίκα του. Και οἱ γυναίκες γιατί σκοτωθήκανε οἱ ἄντρες τους.

Ἐδειξε στὸ δικηγόρο τὸ κορίτσι πὸν κοιτότανε πλάι στὸ φιλόσοφο :

— Αὐτὴ ἢ κοπέλλα ἐργαζότανε σὲ κάπιο κατάστημα κ' ἔχασε τὸν ἀρραβωνιαστικό της στὸν πόλεμο.

— Μοῦ τὸ εἶπατε πρὶν, εἶπε ὁ δικηγόρος και ξανάπρεσε σὲ μελαγχολικὲς σκέψεις.

— Τῶρα κοιτάται ὁ φιλόσοφος δίπλα στὴν ἐργά-

τιστα. Τὸ παιδί ἐκεῖνο κοντὰ στὴ γριά κυρία. Ὁ πνιγμένος κοντὰ στὸ φαρμακωμένο. Και οἱ περισσότεροὶ αὐτοχτονοῦνε με γκάξι. Στὸ Μέτωπο κοιτόνται ἑκατομύρια κουφάρια. Μολαταῦτα στὸ Βερολίνο ζοῦνε, γιορτάζουνε νίκες, κερδίζουνε παράδες. Τὰ τράμ πηγαινοέρχονται. Τὰ θέατρα δουλεύουν. Και ὄλοι εἶναι περήφανοι γ' αὐτὰ τὰ μασκαραλήκια. Πολιτισμός !..Δὲ μοῦ λέτε, ἀκούσατε τίποτα γιά τὴν ἐπαναστατικὴ διαδήλωση τῆς Εἰρήνης ;

Ἐνεκροσκόπος δὲν ἀπάντησε γιατί σκουπίζε τὰ νερά πὸν στάζανε ἀπὸ τὸ πτώμα στὶς ἄσπρες πλάκες τῆς σάλας.

Ἐαρνικά κόπηκε στὴν ψυχὴ τοῦ δικηγόρου ἢ τελευταία ἀντίσταση κατὰ τῆς ψευτιᾶς και τῆς ρουτίνας. Ἀποφάσισε ἀμέσως νὰ πάει νὰ βρεῖ τὸ γκαρσόνι.

(Ἀκολουθεῖ)

ALEX. STEINMETZ

ΣΕ ΜΙΑ ΜΙΚΡΟΥΛΗ

"Αχ ! Μὴ με βιάζεις νὰ σ'τὸ πῶ

— Πῶς σ' ἀγαπῶ. —

Δὲ θὰ σ'τὸ πῶ !

Γιατί θὰ μετανιώσεις
σὰν τῆς ἀγάπης τὸ κακὸ
μέσ' στὴν καρδιά σου νιώσεις.

..

"Αχ ! Μὴ με βιάζεις νὰ σ'τὸ πῶ

— Πῶς σ' ἀγαπῶ —

Δὲ θὰ σ'τὸ πῶ !

Γιατί φωτιά θ' ἀνάψω
στὸ στήθος τὸ παρθενικὸ
μιὰν ὑπαρξὴ νὰ κάψω.

* *

"Α ! Μὴ με βιάζεις νὰ σ'τὸ πῶ

— Πῶς σ' ἀγαπῶ —

Δὲ θὰ σ'τὸ πῶ !

Γιατί θὰ με μισήσεις
πὸν τῆς ἀγάπης τὸν καημὸ
θὰ κάνω νὰ γνωρίσεις.

* *

"Αχ ! Μὴ με βιάζεις νὰ σ'τὸ πῶ

— Πῶς σ' ἀγαπῶ —

Δὲ θὰ σ'τὸ πῶ !

Εἶσαι πολὺ μικράκι
και τῆς ἀγάπης τὸ πιστὸ
πικρὸ 'ναὶ σὰ φαρμάκι !

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ

30

München, Steinheilstr. 111. 8 XII 08

Ἀγαπητὲ Κάρλε!

Οὔτε σὺ μοῦ ξανάγραψες, οὔτ' ἐγώ, πὺν τελευταῖα ἤμουν ἀσχολημένος μὲ πολλὰ καὶ προπαντὸς μ' ἕνα μακρὸν διήγημα πὺν θὰ τὸ δῆς στὸ «Νουμά» σὲ λίγο. Προχτὲς ἀξίφρα μὲν ἤρθε ἄλλη δρεξή, νὰ μεταφράσω μερικὰ ποιήματα τοῦ Goethe. Ἄν ἠσθανόμουν τὸν ἑαυτὸ μου ἀξιο γι' αὐτὸ κι ἂν κάτεχα τὴ γερμανικὴ γλώσσα καλλίτερα, μιὰ τέτλια ἐργασία θάταν βέβαια ἢ ἀνθρωπιστικώτερη κ' ἐκπολιτικώτερη πὺν θὰ μπορούσα νὰ προσφέρω στοὺς ὁμόγλωσσούς μου.

Ὡς τόσο μεθυσμένος ἀπ' τὴν καταπληχτικὴ μαγεία πὺν μοῦ ἔξασκεῖ ὁ ἔψιστος τῶν ποιητῶν γιὰ μὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐπιχείρησα καὶ μαζί μὲ τὶς κορκετούρες τοῦ λεξικοῦ σου σοῦ στέλνω τρία δοκίμια ἀπὸ τὰ Vermischte Gedichte, παρακαλώντας σε νὰ τὰ διαβάσης, ἅμα λάβης καιρὸ, προσεχτικὰ παραβάλλοντάς τα μὲ τὸ κείμενο, πὺν ἐλπίζω νὰ τόχεις ἢ νὰ τὸ πάρης εὐκόλα ἀπὸ κάποιον.

Σκοπὰ βω ὄχι μόνο στὴ γερμανικὴ γλώσσα, μὰ καὶ στὴ δική μου μὲ τὴν ἀδυναμία της γιὰ μερικὲς ἐκφράσεις ἢ μάλλον μὲ τὴ δική μου νὰ τὶς βρῶ, νὰ τὶς βιάσω, νὰ τὶς πλάσω. Περιμένω τὴ γνώμη σου γι' αὐτές, ἂν μὲ κάποια ἐπεξεργασία, ἀκόμα μπορούσαν νὰ τυπωθοῦν κ' ἐν γένει ἂν τὸ θαρρεῖς νὰξίξει τὸν κόπο νὰ ἐξακολουθοῦσα τὴ δοκιμὴ καὶ σ' ἄλλα ποιήματα.

Ἐλπίζω νὰ μοῦ τὴν πῆς μ' ὅλη τὴν εὐκρίνεια, ὑποδείχνοντάς μου συνάμα τὶς ἀδυναμίες καὶ δίνοντάς μου μιὰ ἀπάντηση στὶς ἀπορίες πὺν σοῦ σημειῶνα στὸ περιθώριο. Ἐπίσης ἂν σοῦ εἶναι βολετὸ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ μὲ βοηθῆς, ἂν ἐννοεῖται φρονεῖς πῶς ἀξίζει τὸν κόπο.

Μὲ πολλὰ εὐχαριστῶ ἀπὸ πρωτῆτερα καὶ μὲ χαίρετισμούς ἀπ' τὴ γυναῖκα μου κι ἀπ' τὴ μικρὴ μου, πὺν γιὰ τὴν ὥρα εἶναι στὸ κρεββάτι μὲ ἀνεμοβλογιά, στὴ μητέρα σου ὡς καὶ σὲ σέ.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικὰ
Κώστας

Τὸ μέτρο τοῦ πρωτοτύπου τὸ ἀκολούθησα μάλλον κατ' ἀναλογία, μὴν ξέροντας καλὰ τὴ γερμανικὴ μετρικὴ καὶ μὴ μπορώντας νὰ συστειλῶ τὴν ἔκταση τῶν ρωμείκων λέξεων. Πές μου σ' αὐτὸ τὴ γνώμη σου.

Ὁ ἴδιος

31

Μόναχο 10. 5. 10.

Ἀγαπητὲ Κάρλε,

Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὸ γράμμα σου καὶ τὴ μελέτη γιὰ τὸν Kumbacher πὺν χτὲς τὴν ἔλαβα ὥστε νὰ μὴν εἶχα καιρὸ νὰ τὴ διαβάσω ἀκόμα. Ἐπίσης σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴ μεγάλη καλοσύνη σου νὰ δώσεις τόση προσοχὴ στὴ μεταφρ. δοκιμὴ μου τῆς Ἰφιγένειας. Δὲ σοῦ κρύβω ὅμως πρῶτα : τὴν ἐπιθυμία πὺν εἶχα νὰκούσω τὴ γενικὴ ἐντύπωσή σου ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ ἀπόδοση τοῦ δράματος καὶ ἔπειτα : τὸ κάπιο μου παρόνοιο στὸ ἐξῆς : Ἡ ὡς τὰ τώρα μικρὴ μου ἐργασία εἶναι τέτλια ὥστε νὰ σοῦ δώσει τὴν ἰδέα νὰ πιστέψεις πῶς θὰ καταπιανόμουν νὰ μεταφράσω οὐ στίχους ἕνα ἔργο δίχως νὰ πασκίσω νὰ σπουδιάσω πρῶτο τὸ στίχο πὺν διάλεξα γιὰ τὴ μετάφραση. Μὲ αὐτὸ καθάλλο θέλω νὰ πῶ πῶς ἡ τεχνικὴ μου δύναμη εἶναι τόση ὥστε νὰ ὑποτάξω τέλεια τὸ ρυθμὸ τοῦ στίχου καὶ νὰ μὴ μοῦ ξεφρέβουν στίχοι τραχιοὶ καὶ κάποτε ἀδύνατα τονισμένοι. Μὰ θὰ ἔπρεπε νὰ μοῦ λείπει κ' ἡ στοιχειωδέστερη γνώση τοῦ στίχου πὺν μεταχειρίστηκα ἂν εἶταν πράματα σωστὸ τὸ μέτρο πὺν μεταχειρίστηκες. Καὶ μοῦ βγάζεις λαθεμένους τὸ ἕνα τρίτο ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς στίχους. Κι αὐτοῦ μοῦ φαίνεται πῶς βιάστηκες. Θὰ σοῦ ἐξηγηθεῖ αὐτὸ ἂν σοῦ πῶ πῶς μεταχειρίστηκα τὸν ἰταλικὸ ἐντεκασύλλαβο καθὼς τὸν ἔμπασαν στὴ γλώσσα μας ὁ Σολωμὸς κ' οἱ ἄλλοι κατοπινοὶ τοῦ ἑπτανήσιοι ποιητές. Ὁ στίχος αὐτὸς δὲ γνωρίζει (καθὼς καὶ γενικὰ ἢ ρωμείκη στιχογραφικὴ) εἰς ἴδιες Hiebungern καὶ Senkungen τῆς γερμανικῆς, μὰ μονάχα τόνους. Κι ὁ ἰταλικὸς ἐντεκασύλλαβος ὅπως μπορεῖ νὰ τονίζεται στὴ 2α 6η καὶ 10η συλλαβῇ ἢ στὴν 4η, 8η καὶ 10, μπορεῖ νὰ τονίζεται κανονικώτατα καὶ στὴν 3η, 6η καὶ 10 κι αὐτὸ τοῦ δίνει τὴ ἔχταχτη ρυθμικὴ ποικιλία πὺν ἔχει. Ἀκόμα ἔχει τὴν ποικιλία τοῦ τονισμοῦ 4ης, 7ης καὶ 10ης ἢ καὶ 3ης 7ης καὶ 10ης, τὸ *νταντέσκο* λεγόμενον στίχο. Κατ' αὐτὰ στίχοι σὰν τοὺς πὺν σημειῶνεις γιὰ ἐλαττωματικούς :

ἀξιολύπητη ἢ θέση τῆς γυναίκας.

αὐτὸς χάιρεται, αὐτὸν δοξάζει ἢ νίκη

ἢ σὰν τούτους πὺν θαυρεῖς παρακάτω :

Μόλις σοῦ φτάνει ἡ ματιά σου τὰ χέρια.

Καλά, ἴερεια, στὸ βωμὸ σ' ἀκολουθῶ.

εἶναι σωστότατοι ρυθμικά, ἐνῶ ὁ στίχος σου (πὺν διορθῶναι ἕνα δικό μου :)

Κάποια ἄλλη ἀπόφαση σκληρῆ φοβῶμαι

δὲν εἶνε ρυθμικά σωστὸς γιὰτὶ ἢ 4η τονισμένη συλλα-

βή σέρνει δυὸ ἄτονες δίχως τομὴ ἀνάμεσα τῆς 8ης καὶ 9ης. Μοῦ φαίνεται πὼς καὶ στὴ γλώσσα σας ὁ στίχος : *Kaum nus zum Vaterland die Frende werden* ἔχει τόνο στὴ συλλαβὴ *laud* ἢ τοῦτος : *und fählt nicht Feglicher ein besser Lous* ἔχει τόνο στὸ *cher* Στὴν ἰταλικὴ καὶ στὴ δική μας ἔπρεπε νὰ μπορούσε νὰ τονίσει στὴ *ἀπορατῆ* γιὰ νὰνε σωστὴ ἢ διόρθω-ή σου.

Ἄν θελήσεις νὰνίξεις ἕναν ἰταλὸ ποιητὴ, Ἀριόστο λ. χ. δὲ θὰ βρεῖς κανένα στίχο σὰν τὸν τελευταῖο, ἐνῶ σὰν τοὺς δικούς μου τοὺς παραπάνω θὰ βρεῖς ἀμέτρους. Ἐγὼ μὴν ξέροντας ἰταλικά σου φέρνω τὸ Σολωμὸ παραδειγμα. Πιάσε τὸ α'. ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ *Δάμπρο* «Τὸ δνείρο τῆς Μαρίας :

Μοῦ φαίνεται πὼς πᾶω καὶ ταξιδεύω
στὴν ἐρμιὰ τοῦ πελάγου εἰς τὸνεῖρό μου,
μὲ τὸ κύμα, μὲ τὸ ἀνέμους καλέβω
μοναχὴ καὶ δὲν εἶσαι εἰς τὸ πλευρὸ μου

Προχώρησε παρακάτω καὶ θὰ δεῖς ἕνα σωρὸ σὰν τὸ δευτέρου καὶ τέταρτου καὶ θὰ βρεῖς καὶ τὸν :

Λάμνον με κάτι κουπιὰ τοακιόμενα.

Ἦστε βλέπετε δὲν ἐργάστηκα οὔτε ἐπιπόλαια, οὔτε βιαστικά, ἀλλὰ μὲ κάποι μικρὴ σινειδήση καὶ ἀπάνω στὸ σωστὸ ρυθμὸ τοῦ ἰταλικοῦ ἐντεκασύλλαβου ἀπὸ ὅπου πήρε καὶ ὁ Γκαίτε νομίζω τὸ μέτρο τῆς Ἰφιγένειας καὶ τὸ προσόρμωσε στὴ γερμανικὴ γλώσσα. Καὶ πιστέβω νὰ μὴ χρειάζομαι περισσότερα λόγια γιὰ νὰ σὲ πείσω πὼς δὲν εἶναι *πρόξα* οἱ στίχοι πρὸς μοῦ χαρακτηρίζεις γιὰ τέτοιους. Στίχοι ἐλαττωματικοὶ μοῦ ἔμειναν μερικοὶ κάποι ἀπὸ ἀβλεψία χάρις στὴ συνήθεια τοῦ αὐτιοῦ ἀπὸ τὸ δεκαπεντασύλλαβο ὅπου θάταν σωστὸ ἡμίστιχο τοῦτο λ. χ.

Πιὸ ξάστερο, πιὸ φωτεινὸ (ὦ ἄγιο κόρη)

ἐνῶ στὸν ἐντεκασύλλαβο εἶναι λάθος γιὰ μὲνον ἄτονες καὶ συλλαβὲς μεταξὺ 2ης καὶ 8ης. Κάποι μοῦ ἔμειναν ἀπὸ ἀδυναμία νὰ τοὺς κάμω σωστά σὰ λ. χ.

μονάχα γιὰ νὰ τὸν τρομάξουν πάλι

μένουν ἐπίσης ἄτονες ἢ 12 συλλαβές. Σωστά θάταν :

Γιὰ νὰ τοῦ φέρουν μόνο τρόμο πάλι.

Μὰ ἔτσι θάταν ξενικὴ ἢ ἔκφραση.

Σοῦ φέρνω αὐτὰ τὰ παραδείγματα γιὰ νὰ τᾶξεις ὑπόψη σου ἂν λάβεις ὄρεξη νὰ προχωρήσεις στὴν ἐξέλεγχῃ τῆς δοκιμῆς μου παρακάτω.

Ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα τῶν συνιζήσεων θὰ προτιμοῦσα κ' ἐγὼ νὰ μοῦ εἶταν εὐκολο νὰ τις ἀποφεύγω περισσότερο. Μὰ αὐτὰ εἶνε ἀπόλυτα ἀδύνατα στὴ γλώσσα μας μὲ τὴν ἀδιάκοπη συνιζήσιν τῶν φωνηέντων. Πέφτεις εὐκολο στὴ χασμωδία ὅπως τὸπαθες θέλον-

τας νὰ μοῦ διορθώσεις τὸ σωστότατο στίχο : «Γιὰτὶ κρύβεις τὸ γένος σου ἀπὸ κείνον» ἔτσι : «Γιὰτὶ κρύβεις τὴ γενεὰ σου—ἀπὸ κείνον». Γερμανικὰ δὲ αἴς περιάζουν φαίνεται εἰ χασμωδίες γιὰτὶ δὲ γίνονται εὐκόλα. Σὲ μᾶς ὅμως εἶναι μεγάλη τέχνη νὰ τις ἀποφύβεις. Ἐπιτρέπονται μόνο σὲ σύμπτωση ἄρθρων μὲ λιξὴ ὡς : τὸ ἔργο (ποῦ μπορεῖ κοὶ καὶ νὰ συνεζηθεῖ : τὸ ἔργο). Τὸ *θεὰ* ὅμως δὲ μπορεῖ νὰ γίνεῖ μὴ συλλαβὴ ὅπως μοῦ προτείνεις, ἐνῶ τὸ *θεὰ* μπορεῖ νὰ γίνεῖ καὶ μὴ καὶ δυό, καθὼς τὰ θέλει ἡ ἀνάγκη τοῦ στίχου—ἔτσι κάνουν τουλάχιστο κ' οἱ ἰταλοὶ καὶ ὁ Σολωμός. Ὁ Σολωμός γιὰ νὰ ἀκούσει φαίνεται τὸν Πολυλά ποῦ ἤξερε γερμανικὰ θέλησε νὰ ἐφαρμόσει τὸ γερμανικὸ νόμο τῆς δόλοτα ἀποφυγῆς τῆς συνιζήσεως στὰ τελευταῖα ἔργα του, Μὰ ἴσως νὰνε καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποῦ δὲν μπόρεσε νὰ προχωρήσει στὸν «ἐλευτέρους πολιτορχημένους». Εἶναι ἀδύνατο νὰ κάμεις ἀριθμὸ πολὺ στίχων ρωμείκια ἀποφεύγοντας καὶ χασμωδία καὶ συνιζήση. Μὲ αὐτὸ δὲ θέλω νὰ πῶ πὼς ἴσως πολλὲς συνιζήσεις δικές μου δὲν εἶναι τραχιές, μὰ κατ' ἀρχὴ εἶναι *ἀνάγκη* τῆς γλώσσας μας.

Θὰ μπορούσα νὰ σοῦ ἀποδείξω ἔτσι ἄδικες τις περισσότερες παρατηρήσες σου στοὺς στίχους ποῦ μοῦ σημειώνεις, μὰ τὸ βρισκω περιττό, ὅσο πιστέβω νὰ σοῦ ἔδωσα νὰ νιώσεις πὼς δὲν ἐργάστηκα μὲ ἀμέλεια ἀλλὰ μὲ σύστημα μετρικὸ ὠρισμένο, ἐννοεῖται σύμφωνα πάντα μὲ τὴ μικρὴ μου δύναμη. Θὰ σοῦ πῶ λίγα λόγια γιὰ μίαν ἄλλη παρατήρησή σου, ποῦ ἤθελες νὰ κάμω τὴν μετάφραση στὸ μέτρο τοῦ Ἄμλετ τοῦ Πολυλά. Μάθε λοιπὸν πὼς σ' αὐτὸ τὸ μέτρο τὴν ἔκαμα ἀρχικά. Δὲ μοῦ ἄρσες διόλου δίχως νὰ μπορῶ νὰ βρῶ τί τῆς φταῖει. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ σοῦ τὴν ἔστειλα ὅταν τὴ γύρεψες. Ὁ φίλος μου Θεοτόκης ποῦ τοῦ τὴν ἔδειξα ἀνακάλυψε τὸ σφάλμα τῆς. Ἄκριβῶς τὸ μέτρο. Ὁ δεκατρισύλλαβος ποῦ ἔκαμα ὁ Πολυλάς (γιὰ νὰ εὐκολυνθεῖ στὸ σπάσιμο μακριῶν λέξεων) μακραίνοντας κατὰ δυὸ συλλαβὰς τὸν ἰταλικὸ ἐντεκασύλλαβο, καὶ ποῦ ὁ Καλοσγούρος τὸν ἀνέπτυξε τεχνικότερα, ἀποεῖχτηκε νόθο κατασκέβασμα.

Ὅπως μοῦ ἔλεγε ὁ κ. Θεοτόκης, ὁ κ. Maan ἀνακάλυψε πὼς σὲ καμιά γλώσσα τοῦ κόσμου δὲν ὑπάρχει στίχος μὲ περισσότερες ἀπὸ ἕντεκα συλλαβὲς δίχως νὰ χεῖ ἀποχρεωτικὴ τομὴ στὴ μέση. Δὲς καὶ τὰ γαλλικά. Ἡ δημοτικὴ μας ποίηση ἔχει δεκατρισύλλαβα ἀλλὰ μὲ τέτια ὠρισμένη τομὴ. Ἄπάνω σ' αὐτὸν εἶναι τὸ τραγούδι τοῦ Κρουτάλλη : *Στὴ δακρὴ τοῦ γιαλοῦ ξυνοθὴ κάθεται κόρη*. Ὁ δεκατρισύλλαβος τοῦ Πολυλά - Καλοσγούρου σέρνεται μακρὸς δίχως τομὴ, ἀνοικονόμητος, μονότονος σὲ μακρὸ ἔργο. Κατ' ἀρχὴ παρασυρμένος ἀπὸ τὴ γνώμη τοῦ Πολυλά νόμιζα κ' ἐγὼ πὼς εἶναι ἀδύνατο νὰ μεταφραστεῖ ἢ Ἰφιγένεια σὲ ἐντεκασύλλαβο. Μὰ μὲ τὴν παρακίνηση τοῦ Θεο-

τόκη τὸ πειρησθέντα καὶ μὲ κόπο μὲν, ὥστόσο ὁμοίως τὸ κατάφερα νὰ τὴ βγάλω μὴν ἀξαινοντας τὸν ἀριθμὸ τῶν στίχων π ραπάνω ἀπὸ 40—50. Τὴ μετάφραση τὴν εἶδε κι ὁ Θεοτόκης, ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ τρεῖς πού νιώθουν ἀπὸ στιχουργία, καὶ τὸ αἴσιμμά του δὲ σκόνταψε σὲ μετρικὲς ἀνωμαλίες, ἐξὸν βέβαια ἀπὸ μερικοὺς τραχιούς τραχιούς στίχους πού δὲ μπόρεσε κι αὐτὸς νὰ μὲ βοηθήσει στὸ διόρθωμά τους. Καὶ τὸ πὼς κατάφερα νὰ στενοχωρήσω τὴ ρωμῆτη γλώσσα μέσα στὸ χῶρο τοῦ ἐντεκασύλλαβου δίχως νὰ τὴ βιώσω ὑπερβολικά, τὸ θαρροῦσα γιὰ κάπιο μικρὸ κατόρθωμα—δὲ σοῦ τὸ κρύβω. Μὰ σὺ μοῦ τὸ κατηγορεῖς. Ἄλλοι πάλι βρῆκαν τιποτένια τὴν κριτικὴ μου δοκιμὴ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ. Ἐνας μούγραψε πὼς μὲ παραθέσεις μόνο, δίχως καμιὰ αἰτιολογία δὲν κρίνονται ἔργα ποιητῶν καὶ πὼς ἔμεινε ὕστερα ἀπὸ τὸ διάβασμα τοῦ μακριοῦ ἄρθρου «so Klug, ein wie zuvor». Ὡστόσο χαίρομαι πὼς ἔχω ἐσένα κάνε σύμφωνο μὲ τὴν ἰδέα μου γιὰ τὸν Παλαμᾶ. Ἄλλὰ καθὼς μοῦ γράφεις, ἔπρεπε νὰ δεῖς πὼς πρόκειται γιὰ τὸν Παλαμᾶ γιὰ νὰ καταδεχτεῖς νὰ ρίξεις τὸ μᾶτι στὴ φλυαρία μου. Δὲ σοῦ κρύβω πὼς αἰστανόμαι νᾶχεις τὴν ἰδέα πὼς δὲν ἀξίζει καὶ πολὺ τὸν κόπο νὰ προσέχεις, ὅτι γράφω. Μὴ μου δικαιολογηθεῖς· δὲ θὰ μοῦ λείψει μὲ αὐτὸ τὸ παράπονο πὼς δὲν εἶχες τὴν περιέργεια νὰ ρίξεις μιὰ ματιὰ στὸ διήγημα πού τυπώσα πέρσι στὸ «Νουμᾶ», ἃν καὶ σὲ παρακάλεσα ἀπὸ πρὶν νὰ τὸ διαβάσεις καὶ νὰ μοῦ πτεῖς τὴ γνώμη σου. Ἐνα ἄλλο πού ἔστειλα νὰ τυπωθεῖ σὲ ἄλλο φύλλο κ' ἴσως βγεῖ καὶ σὲ βιβλίο δὲ θὰ ἀποφασίσω νὰ σοῦ τὸ στείλω.

Ὁ Παλαμᾶς φαίνεται θύμωσε μὲ τὴν κριτικὴ μου δοκιμὴ. Στὸ «Νουμᾶ» γράφθηκε πὼς μοῦ ἔτοιμάζει ἀπάντηση μακριά. Τὸ ἴδιο εἶπε καὶ τοῦ Προφύρα, λέγοντας πὼς εἶναι καλογραμμένη (!) ἡ δοκιμὴ μου. Μὰ ἔχω σχεδὸν ἀποφασίσει οὔτε νὰ διαβάσω τὴν ἀπάντησή του ὥστε νὰ μὴν κουρνιαστῶ νὰ τοῦ ξαναπαντήσω. Δὲν ἔχω κανένα λόγον νὰ γράφω πιά τίποτε. Ὅτι τυπῶνω τώρα εἶναι τὰ τελευταῖα. Μοῦ γύρεψε κάποιος νὰ τυπώσει τὴ μετάφρασή μου τῆς Προμάμης τοῦ Grillparzer καὶ Βουλιαγμένης Καμπάνας τοῦ Ἄουπμαν. Μὰ οὔτε τοῦ ἀπάντησα.

Χαίρομαι ὑπερβολικά πού σοῦ ἄρεσε τὸ διήγημα τοῦ Θεοτόκη. Ἐλπίζω νὰ σοῦ ἄρῃσει ὄλο. Ἐγὼ τὸ ξέρω. Μοῦ τῶγε διαβάσει τὸ καλοκαίρι ἐδῶ ὅπου τῶ γραφε. Ἐλπίζω νὰ ξονάρθει φέτο. Γιὰ τὴν ὥρα ἡ διεύθυνσή του εἶνε : Κ. Θεοτόκη, Καρουσάδες—Κέρκυρα.

Περσύτερα ἀπὸ ὅλα χαίρομαι πού ἡ μικρὴ σας εἶναι τώρα καλὰ καὶ τόσο βαριά. Σᾶς εὐκόμαστε νὰ εἰστε πάντα καλὰ ὄλοι Σας καὶ αᾶ; χαιρετοῦμε ὄλους Σας ὄλοι μας.

ἀδερφικά
Κ ὄ σ τ α ς

ΑΠΟ Τ' ΑΜΑΡΤΩΑΑ

Ο ΗΡΩΑΣ

Κουρασμένος ἀπὸ τὴ δουλειὰ γύρισε τὸ βράδι στὸ σπίτι ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς κυρτωμένους ὤμους. Ἐμαθε νὰ δουλεύει ἀπὸ τὰ μικρά του χρόνια, νὰ πονάει, νὰ υποφέρει, νὰ σωμαίνει καὶ νὰ κλαίει. Σὴν τὸ ἄλογο πού γυρίζει ἀκατάπαυστα στὸ μαγκανοπήγαδο γιὰ νὰ δώσει νερὸ καὶ νὰ θροσώσει τὰ δέντρα, τὰ φυτὰ, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ πωλιά, τοὺς περαστικούς κακούργους, καὶ μονάχα αὐτὸ νὰ μείνει διψασμένο.

Ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς κυρτωμένους ὤμους. Δώδεκα ὥρες περνᾷ ἀνάμεσα σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακοὺς, φεύγει τὸ βράδι καὶ ξαναγυρίζει τὴν αὐγὴ, τὰ δυνατὰ χέρια δουλεύουν καὶ μαζεύουν χρυσάφι, φτιάχνουν τὴν εὐτυχία καὶ τὴ χαρὰ τῶν ἄλλων, στολίζουν τὰ μέγαρα καὶ θρέφουνε τοὺς πόθους τῶν διψασμένων γυναικῶν.

Ἡ χαρὰ τῶν ἄλλων εἶναι δικό του δημιούργημα. Στὸ χρυσοχοεῖο τὸν υποδέχονται μὲ ἐνθουσιασμὸ τὰ μοναδικὰ πρόσωπα πού τοῦ χαμογελάνε, γιὰ τὴ ξαίρουνε ὅτι θ' ἀκριβοπληρώσει τὰ διαμάντια καὶ τὰ σπάνια κοσμήματα. Τὸν ἀνακουφίζει ἡ ἰδέα τῆς χαρᾶς πού θὰ προξενήσει στὴ γυναίκα του. Τὸν γοητεύει ἡ συγκίνησή της δταν ἀντικρύζει τὰ κοσμήματα, τὸ θησαυρὸ τῶν κόπων καὶ τῶν στεναγμῶν του.

Ἐνα βράδι τὴ βρῆκε ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι μελαγχολικὴ καὶ πένθιμη, ἀμίλητη, βαθεῖα συλλογισμένη. Μὰ δταν εἶδε τὸ βελουδένιο κουτὶ καὶ τὸ διαμαντένιο θησαυρὸ, πετάχτηκε καὶ τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε ἐλεύθερα, τὸν ἔσφιξε μὲ ἕλες τῆς δυνάμεις ἐπάνω στὸ στήθος της καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἐσὺ εἶσαι ὁ καλός . . .

Κ' ἐκεῖνος πάντα λυπημένος, πονεμένος, ἐρωτευμένος, κοιτάζοντας τὸ δαγκωμένο καὶ πληγιασμένο στήθος της, ἐπανάλαβε σὴν μοιρολόι: ἐγὼ εἶμαι ὁ καλός, μὰ ἄλλος εἶναι ὁ ἥρωας . . .

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Αἰστανθῆκα τὴν ἀνάγκη νὰ προσευχηθῶ καὶ εἶπα τ' ὄνομά σου. Γλυκεῖα γυναίκα τῆς ἀμαρτίας, πρέπει νὰ σ' ἀγαπῶ πολὺ γιὰ νὰ χτίζω παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὸ ἄπειρο, ἕνα Ναό. Δὲν υποφέρω παρὰ δταν εἶμαι μακριὰ σου. Δὲν ἀναπνέω παρὰ μονάχα δταν ξεψυχῶ ἐπάνω στὸ ὄλασπρο καὶ ἐρεθιστικὸ κορμί σου.

Εἶχες τὴν εὐγενικὰ καλωσύνη νὰ περάσης ἀπ' τὸ γραφεῖο μου καὶ νὰ μὲ φιλήσης σὴν διψασμένη

γυναίκα τής έρήμου. Δέν είναι έργο αυτό άγιωσύνης, άνθρωπιστικό, συγκινητικό. Τά χέρια σου έπρεμαν από τον πόθο και ή λάμψη των ματιών σου μπορούσε νά μ'ένταφιάσει: όλοζώντανο.

Ένα φίλι, όσο άμαρτωλό, όσο ψεύτικο και ύποκριτικό και άν είναι, δέν μπορώ παρά νά τό δεχτώ μέ συγκίνηση και νά κλάψω γι' αυτήσου την αυθόρμητη καλωσύνη. Τίποτα άλλο δέν έζητησες, Έσύ, παρά μονάχα ένα φίλι, και φεύγεις ευχαριστημένη, ίκανοποιημένη, σάν τό φιλόανθρωπο πού μέ τό δώρο του χαρίζει τή εύτυχία και την χαρά στους πικραμένους και στους άστεγους.

Τά καυτερά ήλιομεσήμερα όταν έκστρατεύω στις απόκεντρες σινοικίες για νάρθω νά φιλήσω τά μάτια σου, πιστεφέ με, λαχταρώ, άκούω δυνατούς παλμούς από μιá καρδιά πού ξαίρει τό φαρμάκι τής αγάπης. Άποχτάω μιá καινούρια νεότητα και όνειροπολώ όπως στά δέκα όχτώ άτίθασσα χρόνια.

Άλήθεια, τό πιστεύω και τ' όμολογώ. Δέ βρισκεί κανένας πραγματική καλωσύνη και αγάπη παρά μονάχα στους πικραμένους και άμαρτωλούς άνθρώπους. Όταν ή κάθιδρη σάρκα ένώνεται και τά κόκκαλα τής σπονδυλικής στήλης τρίζουσε από τό όργιαστικό άγκάλιασμα, πές μου, ή ζωή δέν είναι, γλυκειά και ό θάνατος εύλογημένος; Έτσι θά έπρεπε νά μās εύρουσε και νά μās θάψουσε ει ταπεινοί άνθρωποι. Θά είμαστε τό άληθινό άγαλμα του έρωτα στά πείσμα των ήθικών και των άνθρώπων του Θεού.

Άγαπημένη μου, όπως έσύ ήρθες αυθόρμητα, σάν τό διψασμένο έλάφι νά μέ φιλήσεις, σάν τό μικρό μοσχάρι πού τρέχει νά βυζάξει τό ξένο γάλα τής βαρύσωμης γελάδας, έτσι κ' έγώ αίστάνθηκα την ανάγκη νά σου γράψω τή λαχταριστή και όλόθερμη σκέψη τής ψυχής μου...

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ

Σάν τό νέε καλογυμνασμένο άλογο πού πηδάει άφρισμένο στον κύκλο του ίπποδρομίου πετιέσαι στη σκηνή, γλυκειά μου, και χορεύεις γοητευτά. Τό φιδίσιο σώμα σου πού πολυστρέφεται και χιλιολύγξει, τά σατανικά φλογάτα μάτια σου αίχμαλωτίζουν τον κόσμο και τον αναγκάζουν νά ξεσπάσει σε ζωηρό και επίμονο χειροκρότημα.

Μά έγώ ούτε χειροκροτώ ούτε θαυμάζω. Τρέμω. Και κείνο πού λέμε «ψυχή» άφιερώνεται σε σένα. Οι άνθρωποι πού σε χειροκροτούν δαιμονισμένα παίρνουν την άνάμνηση και την άλησμόνητη γοητεία. Μά έγώ παίρνω τό κορμί σου για νά τό μεταβάλλω σ' ένα ξένο προσκύνημα τής ψυχής, του νοΐ και τής σάρκας. Είναι τραγουδι Σιερήνας ό χορός σου και

τό συμπληρώνω μέ τους μυστικούς και άνείπτους πικρακημούς μου.

Έτσι ως περνάει ή ζωή ως την ημέρα πού θά μέ πετάξεις άδύνατο και χλωμό στέ δρόμο.

Σύμψη 1921

MIX. A. ΡΟΔΑΣ

Α Ν Η Π Ι Λ Ι

Κοιμάται ή πλάση. Άπ' τά βουνά τής Άρκαδίας άγνάνει άνάλαφρο κι όλειώδο φυσάει γλυκά τ' άέρι· άναιοχιμάζει ή θάλασσα και μέ τρελλά φιλόκια στους κάβους κάτι σιγολέει, στους μάλους κάτι ψέλνει. Μεσάνυχτα· του φεγγαριού οι άχτίδες παιγνιδίζουν στοΐ λιμανιού τ' άτάραχα νερά, κι άσπρογαλιάζει — θαρρείς πώς όνειρεύεται — πέρα ό Άργίτης κάμπος. Πάνω άπ' τά σπίτια τή βουβά, τά κοιμισμένα, ύψώνει, σάμκος θεριό κουλουριαστό, τό μυρο Παλαμίδι... Οι βάσκες σιγοπαίζουνε στοΐ λιμανιού τις άκρες και τά καΐκια δίπλα τους άρμονικά σολεύουν. Γαλήνη άπέραντη, βαθιά σιωπή. Και δέν ταραζει τής νύχτας τό περπάτημα φωνή ή άνθρώπου πάθος! Εάφνου τό ματρο τό θεριό ξεπνάει κι' άγριοκοιτάζει και μιá στριγγιά βγάζει ρωνή πού άναιομαρίζει ό κάμπος και τής γαλήνης τόνειρο τό κόβει σά μαχαίρι μέ τό βαρύ του μούγκρισμα,

— Φύλακες γοηγορείτε !...

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

CARMINA

XIY

Τό τραγουδάκι αυτό για σās, Έλίνα, είναι γραμμένο· Μ' άλίμονο ! Όχι, ως είστε οεις, λεπτό κ' ευγενικό· Πλιότερο είναι ένα άπαλό κρινάκι μαραμένο Παρά ένα ρόδο του Άρκυλιού διάφανο, φεγγερό.

Όυτε όσο άξίζει μιá άλαφρή φονούλα, δέν άξίζει, Πού σιγοκλαίει παραπονετικά στην έρημιά. Όυτε όσο ή αύρα ή βραδινή, πού τ' άκροκλώνια γγίζει Κι ως χέρι άβρό γλυστράει κρυφά στα καρπερά κλαριά.

Μά κ' έτσι, ως είναι, Έλίνα, έσεις νά τό δεχτείτε πρέπει Σάν μιá παράτονη, φτωχή, θλιμμένη μουσική, Πού άπλώνει κάποιον ίσκιερό στους στοχασμούς σας κρέπi Και σās θυμίζει μιá γλυκειά, πού πέρασε, εποχή.

1922

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΗ ΣΤΗ 1903

ΒΓΗΙΗΘΗ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ

διοικήτης, εκδότης και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΣΤΕΪΝΜΕΤΖ

Ἐπιστολές, ἐπιταγές κτλ. παρακαλοῦμε νὰ διευθύνονται: Δημ. Π. Ταγκόπουλο Poste Restante Ἐξωτερικοῦ, Ἀθήνα.

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ:

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα	{	δρ.	30	τὸ χρόνον.
		"	15	τὸ ἑξάμηνον.
		"	8	τὸ τρίμηνον.
Γιὰ τὴν Ἀγγλίαν & Αἴγυπτον	{	£	1	τὸ χρόνον
		£	0,10	τὸ ἑξάμηνον
Γιὰ τὴν Ἀμερικὴν	{	\$	5	τὸ χρόνον
		\$	3	τὸ ἑξάμηνον

καὶ γιὰ τὰ ἄλλα μέρη 40 φρ. τὴ χρονιά.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΝΑ κεφάλαιο τοῦ Φράγκ εἶναι τὸ καταλληλότερον—ἂ θέτε, καὶ τὸ χριστιανικώτερον ἄκμα — ἀνάγνωσμα γιὰ τὶς μέρες τοῦτες πού οἱ ἄνθρωποι συνηθίσανε νὰ θυμοῦνται προσωρινὰ γιὰ λίγες ὥρες, πὼς ὑπάρχει καὶ κάτι ἔξω καὶ πάνω ἀπὸ τὴν τσέπη τους καὶ ἀπὸ τὰ συμφέροντά τους. Καὶ λίγη θρησκεία, μὲ ἀδερφέ δὲ βλάπτει. Μὰ θρησκεία μοντέρνα πὺ βγαίνει ἀπὸ τέτλια ἀνθρωπιστικὰ κηρύγματα σὰν τοῦ Φράγκ. Μεθαύριον, τὴ Λαμπρή, προσέχτε, ὅλες οἱ ἐφημερίδες στὴ μιὰ σελίδα τους, στὴν πρώτη ἴσως, θὰ κραυγάζουν, ἔτσι ἀπὸ συνήθεια, τὸ «Εἰρήνη ἡμῖν» καὶ στὴν ἄλλη σελίδα τους θὰ συσταίνουν μὲ φλογερὰ ἄρθρα νὰ ἑξακολουθήσει τὸ ἀνθρωπομακελιό. Καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ πιστεύουν πὼς εἶναι χριστιανοὶ καὶ ξεγελοῦν τὸν ἑαυτὸν τους πὼς γιορτάζουν τὴν Ἀνάσταση.

ΣΤΟ ἐρχόμενον φύλλο θὰ σὰς δώσουμε ἓνα κεφάλαιο ἀπὸ ἄλλο ἀνθρωπιστικὸ ἔργον, καινούριον, τὸ «Οἱ ἄνθρωποι κατηγοροῦν» τοῦ Andréas Latzko. Ἐὰ ἑξακολουθοῦνε, βλέπετε, ἴσαμε τᾶλλον φύλλο οἱ γιορτὲς τῆς Λαμπρῆς καὶ ὁ «Νουμάς» ἔννοσι τὴ γιορτὴ αὐτὴ νὰν τὴ ζήσει σὰν ἀληθινὸς χριστιανὸς, χριστιανικώτατος.

..

ΤΟ τελευταῖον γράμμα τοῦ Χατζόπουλου, ἓνα γράμμα μακρὸν καὶ πολυσέλιδον, θὰ δημοσιευτῆι στὸ ἐρχόμενον φύλλο. Εἶναι γραμμένον στὰ 1910 καὶ εἶναι διλάκερον ἀφιερωμένον στὴν τότε στρατιωτικὴ ἐπανάστασιν. Ἔτσι ποῦναι γραμμένον, μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ εἰλικρίνεια τοῦ μακαρίτου Χατζόπουλου ἀποτελεῖ σημαντικὴ συμβολὴ εἰς τὴ σύγχρονον πολιτικὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας καὶ εἶμαστε παραβέβαιοι πὼς θὰ διαβαστῆι μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον. Λογαριάζομε πὼς θὰ πιάσει 4-5 σελίδες τοῦ «Νουμά» μὰ εἶναι ὁμορφογραμμένον καὶ δὲ θὰ κουράσει.

..

ΑΠΟ τὸ «Νέον ἄνθρωπον» τῆς Πόλης (ἀριθ. 42, 24 Μαρτίου) μαθαίνομε πὼς παίχτηκαν ἐκεῖ τὴν Κυριακὴν τῶ Βαγιῶνε, στὸ θέατρο «Βαριετὲ» δύο δράματα τοῦ Ταγκόπουλου: ὁ «Λυτρωμὸς» καὶ τὸ «Στὴν ἐξώπορτα». Τὴν παράστασιν τὴν ἔδωκε ὁ «Νέος ἄνθρωπος» καὶ εἶταν «ἡ δευτέρη μορφωτικὴ παράστασις» του. Στὴ Νέα Ὑόρκη, ὅπως γράψαμε στὸ περασμένον φύλλο, εἶταν νὰ παιχτῆι ὁ «Γήταυρος» τοῦ Ρήγα Γκόλφη. Καὶ στὴν Ἀθήναν, ἀγαπητὲ Κορδάτε, τί γίνεται;

..

ΟΛΟΙ οἱ νέοι στιχοῦργοι πρέπει νὰ μελετήσουν προῦχτικὰ τὸ σημερινὸν γράμμα τοῦ Χατζόπουλου. Εἶναι σωστὸ ἀκαδημαϊκὸ μάθημα γιὰ τὸν ἐντεκασύλλαβον πὺ τὸν νομίζομεν, οἱ νεαροί, τόσο εὐκόλον καὶ τόσο τὸν κακαμεταχειρίζονται στὰ νεαρά τους τραγούδια.

Η ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

Διάβασε τη Διαταγή του Συντάγματος. Κάπου σταμάτησε το μάτι του. Σήκωσε ξαφνικά το κεφάλι. Τα μάτια του είχαν μιὰ λάμψη σὰ θριαμβευτική. Σὰν ἕνας ἄνθρωπος, πού ἔκανε κάτι τόσο καλό, τὸ θυμάται ξαφνικά και λάμπουν τὰ μάτια του ἀπὸ μιὰ βαθειὰ ἱκανοποίηση τῆς ψυχῆς.

Ἕνα γέλιο φάνηκε στὸ χοντρό του πρόσωπο, ἕνα γέλιο πού σὰ νὰ φώναζε σὲ μᾶς, πού τὸν κοιτάγαμε : «ἄφτὸ τὸ κάτι, σὺ τὸ τόσο μεγάλο, εἶναι δικό μου. Χειροκροτεῖστε λοιπόν !!»

Τὰ φρύδια του είχαν τενωθεῖ πρὸς τὰ πλάγια κ' ἔλεγαν γιὰ ἕνα ἄνθρωπο τόσο πολὺ ἱκανοποιημένο μὲ τὸν ἑαυτὸ του, μὲ τὴ συνείδησή του, πού ἄλλο δὲν τοῦ ἔμεινε παρὰ τὴν ἐφαρμοσμένη του ἀφτὴ νὰ τὴν κάνει μιὰ προσορκή...

Δυὸ γραμμὲς σχημάτιζε τὸ γέλιο του, πού ἀπ' τὴς ἄκρες τῶν χειλιῶν καμπυλωνότανε πρὸς τὰ κάτω και ἔκαναν τὸ σαγόνι του νὰ ξεχωρίζει ἀπ' τὸ πρόσωπο. Τὸ στενό του μέτωπο γυάλιζε σὰν ἀλειμμένο μὲ λάδι και δὲν ὑπῆρχε κείνη τῆ στιγμὴ οὔτε μιὰ κίνηση ρυτίδα, μονάχα μιὰ βαθειὰ ἱκανοποίηση ψυχική.

Τὸν κοιτάξαμε ὅλοι περιμένοντας ν' ἀκούσουμε κάτι καλὸ και πολὺ ἐφάριστο γι' ἀφτόν, μπορεῖ και γιὰ ὅλους μας ἀπ' τὴ Διαταγή τοῦ Συντάγματος. Ἔφερε τὸ χαρτί κοντὰ στὸ φᾶς και διάβασε : Ἔταν μιὰ εἰδοποίηση κάποιου Νοσοκομείου, πὼς πέθανε ἕνας φαντάρου ἀπ' τὸ τάγμα του, πού ἡ παγωμένη κι ἀκαμπτη ἐπίσημη φρασολογία τὸ περιέγραφε μὲ κάτι ἀλλόκοτες φράσεις.

Κοίταξε κατάπληκτος, γιατί δὲν κατάλαβα, γιατί κείνο τὸ γέλιο κ' ἡ λάμψη τῆς βαθειᾶς ψυχικῆς ἀπόλαψης στὸ πρόσωπό του.

— Νά... κείνος ὁ παλιάνθρωπος... δὲ θυμάσαι ; ; Πού τὸν πιστόλισα ἐγώ... Δὲν εἶταν μακριὰ, ζαίρεις... Νά κοντὰ, πολὺ κοντὰ... Μὰ γὼ τὸ κατάλαβα πὼς θὰ γίνεῖ ἔτσι...

Τὸ γέλιο του πλατύνθηκε τώρα, λὲς κ' εἶχε σηκώσει τὴν παντιέρα τῆς ἀπόλυτης ψυχικῆς ἱκανοποίησης :

— Ἄμα γονάτισε μόλις τὸν βρῆκεν ἡ σφαῖρα... Οὐ ! ἐγὼ τὸ κατάλαβα πὼς δὲ θὰ τὴ γλυτώσει... Ζαίρεις ; Σὰν πού πέφτει τὸ κλαρί ἀπ' τὸ χτύπημα τοῦ τσεκουριοῦ, ἔτσι ἔπεσε. Ἄμὲ τί ;

Και μᾶς κοίταξε ὅλους μὲ τὴ σειρὰ και μὲ τὸ ἴδιο θριαμβευτικὸ γέλιο. Κ' εἶταν ὁμοιος μὲ ἕνα ἄνθρωπο, πού ἔκανε κάτι πολὺ μεγάλο σὲ καλωσύνη. Ὁ ἀνθυπασπιστὴς στὸ κρεβάτι ἔμεινε μὲ ἕνα γέλιο παγωμένο στὰ χεῖλη κ' ἐνωμένα τὰ φρύδια μὲ μιὰν ὑπερένταση φρίκης... Ὁ ἄλλος ἀνθυπασπιστὴς στὸ μπαούλο κινούσε νεβρικά τὰ πόδια του κ' εἶχε ἀνοιχτὸ τὸ στόμα του, σὰ νὰ δεχόταν ὁ ἴδιος μιὰ σφαῖρα πιστολιοῦ. Ἐγὼ εἶχα σκύψει στὴ σόμπα, εἶχα σκύψει τόσο πολὺ, πού

ἔνοιωθα τὴν πυράδα τῆς καφτῆ στὸ πρόσωπό μου. Ἕνας πόνος στριφογύριζε ξαφνικά στὴν ψυχὴ μου, ἕνας πόνος πολὺ πικρὸ σκαφτός ἀπ' τὴν πυράδα τῆς σόμπας και πού τὸν ἔνοιωσα δυνατὰ σ' ὅλη τὴν ὑπαρξή μου. Μὲ τετωμένα μάτια εἶδα ξαφνικά δυὸ μάτια γιομάτα ἀπὸ μιὰ δακρυσμένη ἱκεσία... δυὸ χεῖλη μισάνοιχτα πού σὰν ἀπὸ κεῖ κάποιιοι ἀγγέλοι νὰ φώναζαν ἕνα τρεμουλιαστὸ : «Μή... μή...»

Ἄπ' τὴν ἄλλη μεριὰ, ἕνα χοντρό πρόσωπο, ἕνα μέτωπο στενὸ μὲ μιὰ βαθειὰ ρυτίδα, πού ἔκωνε τὰ φρύδια και δυὸ μάτια, — ὦ ! γι' ἀφτὰ δὲν μπορῶ νὰ μιλήσω... — φοβήθηκα τόσο πολὺ ἀλήθεια νὰ κοιτάξω κείνα τὰ φριχτὰ μάτια...

Κατάλαβε τὴν ἐντύπωση, πού ἔκανε. Μᾶς ξανακοίταξε μὲ τὴ σειρὰ ὅλους, σὰν ἄνθρωπος πού δὲν καταλαβαίνει τὸ γιατί.

— Μὰ τί ; ἔρχεσαι νὰ τὸν ἀφήσω νὰ παῖξει μὲ τὴν τιμὴ μου ; Νὰ προσβάλλει τὸ λόχο μου μὲ τὴ δειλία του ; Ἡ δική μου ἡ τιμή...

Ἔταν σκοτάδι πιά, σὰ σηκώθηκα νὰ φύγω ἀπὸ κεῖ. Χιόνιζε και τὰ ἀγκάθια ὀλόγυρα τὰ ξερὰ φάνταζαν τώρα μὲ τὸ χιόνι σὰ φανταχτερὰ ἄσπρα λουλούδια, σὰν παράξενα κατάλευκα νεροκέρια.

Στάθηκα γιομάτος φρίκη και τρόμο. Μπροστά μου ἕνας ἀνθρώπινος ἦσκιος σταμάτησε κ' ἀφτός. Κινήθηκα κ' ἄρχισε νὰ κινεῖται κ' ἀφτός μπροστά μου... Σὰν κάτι βαρὺ νὰ μὲ χτύπησε και λίγο ἀκόμα νὰ λιγύσουν τὰ γόνατά μου, ἐνῶ στὸ μυαλό μου ἄρχισε νὰ στριφογυρίζε ὀλοένα : «Σὰν ἕνα κλαρί κομμένο... ἔτσι ἔπεσε... τῆξαιρε ἀφτός καιὰ πὼς θὰ γίνεῖ ἔτσι...»

Ἔτρεξα βιάζοντας τὸν ἑαυτὸ μου και χόθηκα στ' ἀντίσκηνό μου. Πίσω μου σὰ νᾶτρεχε ὁ ἦσκιος ὁ ἀνθρώπινος, και μιὰ σιγαληνὴ φωνὴ ἀκούγότανε πνιγμένη σὲ κομμένους λυγμούς :

— «Νὰ προσβάλλω... τὴν τιμὴ του... Ποιὰ ; μὰ ποιὰ τιμὴ του ;...»

Ἄναψα τὸ σπερματόετό μου κ' ἔκρισα τὸ πρόσωπό μου στὶς παλάμες. Ὅμως χίλιες φωνὲς ἐρχόντανε στ' ἀφτιά μου κ' ἡ καθεμιὰ μὲ τὸ δικό της τὸν τόνο φώναζε : «Ποιὰ ; μὰ ποιὰ τιμὴ του ; Κι' ἀκόμα χίλια μάτια στυλονόνταν ἀπάνου μου γιομάτα κατάπληξη ; «Ποιὰ ; μὰ ποιὰ τιμὴ του ;»

Παρακαλεστὰ ψιθύρισα :

— Σωκᾶτε και μὴ μὲ κοιτᾶτε ἔτσι. Σχεφεῖτε μονάχα πὼς δέκα μέτρα μακριὰ ἀπ' τ' ἀντίσκηνό μου, γύρω στὸ ἀμπρὶ τοῦ λοχαγοῦ, γυρίζει ἕνας ἀνθρώπινος ἦσκιος ἀνάμεσα στὰ ξερὰ τ' ἀγκάθια πού μὲ τὸ χιόνι μοιάζουν σὰν κατάλευκα νεροκέρια...

Μέτωπο

Κ. ΜΑΚΙΣΤΟΣ

ΣΕΛΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΧΩΡΙΣΜΟΙ

I

Ένα δειλί - θυμού ' χρυσαφένιο ένα δειλί, στον κήπο μας, κάτω απ' τὰ πράσινα δέντρα, στη γωνιά μας εκεί - στη φωλιά της 'Αγάπης — ήρθε ή Πείρα ή σκληρή κ' ήρθε ή Γνώση, άκάλεστες ήρθαν κ' οι δύο τους και κάτι, σαν όχιές, στην ψυχή μου σφυρίξαν...

Και σου τό είπα - θυμάσαι; τι ώρα πού σου τό είπα :

— Θάρθει ένα δειλί, χρυσαφένιο σαν τουτό, γιομάτο όμορφίες και άγάπη ένα δειλί, πού του κάκου, έδώ καρφωμένος, να σε ιδώ θά προσμένω... του κάκου! Δε θάρθεις, δε θάκούς τή θλιμμένη ψυχή πού θά κράζει σου: Έλα! ... Δε θάρθεις! ... Κ' οι αύγες θά περνούν, δειλινά θε να σβήνουν, άχ, κ' εγώ θά προσμένω του κάκου... του κάκου!...

Τότ' έσύ, ω Γλυκιά, με ματιά βουρκομένη, με φωνή, δλη πίστη κι άγάπη, μου είπες: — Σώπα!... Αυτό δε θά γίνει ποτέ!...

Και άλιμονο, γίνεται τώρα...

II

Την κάμαρά σου την ξαίρω—και σ' αύτήνε ποτέ μου άς μην μπήκα—την ξαίρω...

Τη θωροῶ, καιρό τώρα, την αύγή τη θωροῶ και τὸ δειλί. Καθισμένος εκεί, στο μικρό καφεείο, αντίκρυ, τή ματιά μου κρατῶ καρφωμένη με πόνο άπαντέχοντας πάντα τή στιγμή—πού δε θάρθει!—ένα δλόξανθο νάβγει κεφάλι με τὸ γέλιο ζωη να μου δώσει...

Καθισμένος εκεί, στη φτωγή πιπεριάν από κάτω, βλέπω...—μακριά και ψηλά τί κι άν είναι;—ε, τι βρίσκεται μέσα στη μικρή καμαρούλα.

Στο παράθυρο δεξιά τὸ κρεβάτι δεν είναι μιὰς κοπέλλας ξανθής, συντροφιᾶ πού την είχες; Και ξερβὰ κάτι εικόνες δεν είναι στον τοίχο, άχ, πού τόσες φορές θάν τις είδες;...

Δεν είναι στο βάθος, μες στην κάμαρα άκόμα κ' ένα άλλο κρεβάτι, τὸ δικό σου κρεβάτι;...

Άχ, φεύγω... σαν τρελός τή μονιά μου άφίνω και φεύγω, μδλις κάτι ξανθὰ ξεπροβάλλουν μαλλιά— πού δεν είν' τὰ μαλλιά σου!...

III

Λείπεις καιρό—μήνες, χρόνια... δεν ξαίρω.. Λείπεις καιρό...—νέ, τί ξαίρω μονάχα.

Λείπεις μακριά μου, άχ, και πόσο σιμά μου δε σ' ένιωθα, πόσο!...

Και θαρροῦσα στιγμή πρὸς στιγμή πὸς θάρθεις και τὰ χέρια άπλωμένα κρατοῦσα να σε σφιξω, σαν πρώτα, στη θερμήν άγκαλιά μου...

Και μιὰ νύχτα, στριγγιά μιὰ φωνή, και βαριά σὰ βραχνάς, μου βαριόειπε στον ύπνο:

—Μη του κάκου προσμένεις, δε θάρθει... Τὸν "Α λ λ ο βρήκε κεί, τὸν παλιό της τὸ φίλο ξανάβρε, και ξεχάστη, τρελή απ' άγάπη, σιμά του...

Κι από τότε τὰ χέρια σταυρωμένα κρατῶ, και σε βλέπω, σε νιώθω μακριά μου...

Πόη, Μάρτης 1922.

ΜΑΡΙΟΣ

PRELUDIO

Άχαρή μου χαρά, φτωχοί μου σίχοι.

ΜΑΒΙΑΗΣ

Ω! τραγούδι, πού μέσα μου φωλιάζεις
Και τήν πᾶσα ζωή μου πλημμυρίζεις.
Ω, πὸς παραπονούμενο γυρίζεις
Έντός μου και βουβὸ πὸς μαρτζιάζεις...
Δεν πρέπει να σ' αφήνω να παθιάζεις
Κι' ούτε να σε θωροῶ να μου δακρύζεις...
Κάλλιο με τὸς σκοπούς σου να γεμίσεις
Τὸ είναι μου... Έτσι—Κι' όταν θά μοιάζεις,
Πότε σὰ δροσοφίλημα, σὰ χᾶδι,
Πότε σὰ σκοτεινό, θλιμμένο βράδι,
Παντοτεινά, μόνο δικό μου θάσαι...
Έλα, φτωχὸ τραγούδι μου, και πιάσε

Τοὺς πιδό γλυκοὺς σκοπούς... Ἔλα μου, φῶς μου,
Ἄχαρή μου χαρὰ τούτου τοῦ κόσμου!

ΜΑΚΒΕΘ

ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ

I

Θά φύγεις!... ψῆς μου ἔβανε. πῶς θά σέ ξενιτέψω.
Μά πῶς μέ τὴν ἀγάπη μου ἐγὼ θά ξεμπερδέψω; ...
Στὰ ξένα πᾶς στ' ἀλαργινά, ποιδὺς ξαίρει ἂ θά γυρίσεις.
Κ' ἐκεῖ σὲ χόματ' ἀγνωστα, ἂ δὲ μέ λησμονήσεις;!
Πῆς τῆς καρδοῦλας σου κρυφά, ἐσύ κι' αὐτὴ νὰ ξαίρει,
Δίγλωσσο φίδι—ὁ χωρισμὸς—στὸν τάφο θά μέ φέρει.

Σ

Ἔλα, μὴν κλαῖς· γιατί ἐκεῖ στὰ ξένα πού πηγαίνεις
Ἄσταν θά κλαῖς δὲ θάμαι γὼ τὴ λύπη ν' ἀλαφραίνεις
Δὲ θάμαι γὼ τὸ δάκρυ σου μέ χάδι νὰ σφουγγίζω
Τὰ ξέπλεγά σου τὰ μαλλιά νὰ τὰ διομοφοχτενίζω.
Κάμε καρδιά . . . καρδιά κ' ἐγὼ ὁ ἔρημος νὰ κάμω,
Νάχεις ἀμέτρητα καλά σὰν τοῦ γιαιλοῦ τὴν ἄμμο.

Σ

Μὴ λησμονήσεις φεύγοντας ν' ἀφήσεις τὸ μαντήλι
Ἐκεῖνο πού σου σφουγγίζα τὸ δαγκωμένο ἀχείλι,
Ποῦ μ' αἰμά σου τὸ ἔβαψες σὲ κάποιο ἀγκάλιασμά μας
Σὲ βράδια πού περᾶσανε καὶ πῆραν τὴ χαρὰ μας . . .
Κάτι, θά λέω, μ' ἄφησες, ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν ἀκρη
Ἄς νὰ σπῆσει βρέχοντας ἀπ' τὸ πολὺ μου δάκρυ! . . .

ΙΘ

Δὸς μου τὸ χέρι σου ἀπαλά καὶ τρυφερά νὰ σφίξω
Ἐγὼ σου νιώθω τὸν πόνο μου νὰ μὴ μπορῶ νὰ πνίξω.
Ἔλα, ἡ ὦ ρ α κέρρασε . . . Βάστα τὰ κλάματά σου.
Φεύγεις καὶ τὴν καρδοῦλα μου παίρνεις μαζί κοντά σου
Τί ἄλλο θέλεις; . . . Στὸ καλό. . . Φίλι στερνὸ τῆς πῆρα
καὶ θά βαστά μέσ στη ζωὴ, ὅσο τὸ θέλει ἡ μοῖρα.

ΙΙ

Κάτω μονάχος στὸ γιαιλό τὴν ἄλλη μέρα βγῆκα . . .
Ἐκεῖ θαρροῦσα κ' ἔλεγα πῶς θὰν' πού τὴν ἀφήκα
Μ' αὐτὴ στὰ ξένα πέταξε μέ γλήγορο βαρκάκι
Ἄχ, κι' οὔτε αὐτὴ δὲ φαίνεται, οὔτε λευκὸ πανάκι
Ἐφυγε . . . Πάει . . . καὶ κυλά τὸ δάκρυ μου ἕνα, ἕνα
καὶ βούρκωσεν ἡ θάλασσα καὶ σκούζει σὰν καὶ μένα.

ΙΟ

Κοῖμα! ὅσο κι' ἂν ἐκλαψα, κι' ἂν ἔχω ἀγαπήσει
Καλὰ εἶταν ἡ ἀγάπη μου νὰ μὴ μοῦ φτερουγίσει,

Μικρὴ-μικρὴ κι' ἀνύποκτη στὰ ξένα νὰ μὴν πάει . . .
Στὰ δίχτυα πιάνουν τὸ πουλί πού ξένιαστο πετάει . . .
Καὶ λέω, ἀπ' τὰ μάτια μου τὰ δάκρυα σὰν κυλᾶνε!
— Ματάκια πού δὲ φαίνονται τί γλήγορα ξεχνᾶνε;

Ναύτακτο

I. Δ. ΠΟΝΤΗΡΗΣ

ΣΤΙΣ ΑΛΥΣΙΔΕΣ . . .

Μᾶρπαξε ὁ Νόμος ὁ στυγνός, μέ βία μᾶρπαξε, μέ
χτύπησε, μάντάριασε καὶ μῆσφιξε στὰ σίδερα. Βαριά
ἀλυσοδεμένο μέ κρατάει.

Τρανὸς αὐτός, μέ διαφεντέβει τώρα. Τὸ νου
μου διαφεντέβει, τὴν καρδιά, τὸ εἶναι μου ἀλάκρο,
τὴ ζῆση μου δὴ διαφεντέβει.

Τὴ ζήτη μου τὴν ἄμορφη, λουλουδιασμένη πού
εἶταν μοῦ τὴν ξεφύλλισε ὁ Νόμος ὁ τραχῆς, μοῦ τὴν
ξεμάβλισε ἡ ὀρμὴ του ἡ ταβρία.

Ἄχρεια ἡ ὀρμὴ τοῦ νόμου. Τὸ χτύπημά του ἀ-
χρεῖο, βάρβαρο. Τᾶγνὸ μολέβει, τὸ λασπώνει, σκο-
τώνει τᾶμορφο.

Ἰερὴ ἡ μανία τοῦ Νοῦ μου μάνταριαῖζει, μάναν-
τραλά τὰ φρένα.

Μὲ πνίγει μιὰ βουή, μᾶψώνει, πού ἀπὸ μύρια
στόματα γρικᾶ νὰ ξεχνᾶται. . . Ποτάμι φοι-σκωμένο
τοῦ Δίκιου ἡ βούγγη. . . Σιφούνι τῆς Ἰδέας ἡ φρούμα,
δρολάπι—Κὴ ριπὴ του τὸ Νόμο σεῖ. . .

Βαριὰς τοῦ Νόμου οἱ ἀλυσίδες, τὴ σάρκα τὴ μα-
τώνουε. Καὶ νὰν τις αἰτάσω δὲ μπορῶ. Νάινος ἀδύ-
ναμος ἐγὼ. Θροῦβαλο ἡ ὀρμὴ μου στοῦ νόμου τὴν
ὀρμὴ. Μαμοῦδι ἐγὼ τρεμόσυρτο στοῦ Νόμου τὸ νύχι.

Μὰ τί κι' ἂ μέ χτυπάει ὁ Νόμος; Τί κι' ἂ μέ
σφίγγει, μέ ματώνει; Ἄς μέ χτυπήσει, ἄς μέ ματώ-
σει νὰ πονέσω πιότερο. Γλυκὸς ὁ πόνος σὰν ἄδικα
χτυπιέσαι. Θροφή, δημιουργία στὸν τεχνίτη.

Τί κι' ἂν ἐγὼ τὸ Νόμο νὰν τονὲ χαλάσω, νὰν τονὲ
ρίξω δὲν μπορῶ. Θὰν τονὲ προκυνήσω; Ὅχι. Θὰν
τονὲ φτύνω πάντα. Κὴ φωνὴ μου ἡ ἀδύναμη θὰ
πλατύνει, θὰ τεντώσει καὶ θὰ σμιχτεῖ μέ τις Μεγά-
λες Φωνές. . .

Κέτσι, μιὰ Μεγάλῃ Φωνή, μιὰ Φωνὴ πλατιά, σὰ
χίλιες φωνές, θὰ φωνάξει πάντα στοῦ Νόμο τὴν ψε-
φτιά του. Θὰ σεῖ τὸ Νόμο συθέμελα ἡ βούγγη. . . Καὶ
θὰ ρεπιάσει κάποτε.

Τί κι' ἂ σφιχτοδεμένο μέ κρατάνε τώρα τοῦ Νό-
μου οἱ ἀλυσίδες; Καὶ τί μάφτο; Μιὰ φυλακὴ ἀγρι-
κάω τοῦ Πίντιγκ—κι' ἕναν Οὐσίλντ στοῦ κελί του μέ
μιὰ στολὴ σταχτιά ἀπ' ἀλατζὰ ντυμένο καὶ μέ μιὰ
σκούφια στοῦ κεφάλι νὰ μοῦ χαμογελάει θλιμένα.

Νέο Φάληρο

ΚΑΙΣΑΡΑΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ «*Ἀνθολογία τῶν νέων ποιητῶν μας*» 1922. — Ἐκδοση «Πολιτισμοῦ».

— Τὸ βδομαδιατικὸ περιοδικὸν «Πολιτισμὸς» ποῦ διευτύνεται ἀπὸ τὸν κ. Φῶτο Γιοφύλλη, κυκλοφόρησε αὐτὰς τὶς μέρας τῆν «Ἀνθολογία τῶν νέων ποιητῶν μας» ποῦ περιέχει ποιήματα ἀπὸ ποιητὰς ποῦ φανήκανε ἀπὸ τὰ 1900 καὶ δῶθε ὡς τὰ 1920, καμιά πενήνταρὰ ὄλους ὄλους. Ἡ ἰδέα πολὺ καλὴ καὶ ἡ ἐχτέλεσίς της θὰ εἶτανε ἀκόμα καλύτερη, ἂν ὁ συλλογῆς τῆς Ἀνθολογίας προσπαθοῦσε νὰ περιλάβῃ τὰ πῶ χαρρακτηριστικὰ κομμάτια κάθε ποιητῆ, πρῶτα τοῦ δὲ βλέπομε νὰ ἔγινε. Σημειώνομε ἀκόμα πὸς μερικοὺς ποιητὰς σάν τὸν Ἀβάζο, τὸν Παπαγιάννη, (Πεῦκο Ὁρεινὸ) πεθαμένους καὶ τοὺς δυό, καὶ τὸν Κυριαζῆ, τοὺς παραλείπει ὁλότελα. Ἔσως ὁ «Νουμάς» ποῦ τὴν ἐρχόμενη χρονιά θὰ γιορτάσῃ τὰ εικοσάχρονα τοῦ φροντίσῃ νὰ βγῇ μιὰ συλλογὴ ἀπὸ τὰ καλύτερα τραγοῦδια ποῦ δημοσιευτήκανε στίς στήλας του, κ' ἔτσι νὰ δώσῃ μιὰ πλέρια ἰδέα τῆς ποιητικῆς προόδου στὰ εἴκοσι τελευταία χρόνια, τὰ χρόνια νὰ ποῦμε τοῦ «Νουμά».

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Γαλλικὴ ποίησις : συλλογὲς τῶν κ. Ζὰν Ρισπέν, Φερνάν Μαζάντ, Ντροῦ, Φαγκινί, Μιλός, Πυρνάλ. — Δυὸ δράματα. — Τὰ καινούργια ρομάντζα. — Σαμπασιπέν Σάφρ Λεκόντ. — Ὁ θάνατος τοῦ Ζωρζ Περνέ. — Ἡ πολεμικὴ Τσεχοσλοβακικὴ φιλολογία. — Ἐνα ρομάντζο τοῦ κ. Τσάπτεκ. — Τὸ Ἰταλικὸ ρομάντζο. — Ἡ Ἰαπωνικὴ σοσιαλιστικὴ κίνησις. — Ἐνα ρομάντζο τοῦ Καγκάβα.

Ἔστω ἀπὸ τόσα χρόνια σιωπῆ ὁ λαμπρὸς ποιητῆς τοῦ «Τραγοῦδιοῦ τῶν ζητιάνων» τῆς «Θάλασσης» καὶ τῶν «Βλαστημιῶν» ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ζὰν Ρισπέν ἔβγαλε καινούργιο τόμο ποιήματα τῆς «πένθιμης κωδωνοκρουσίης». Ὁ Ἄνρὺ ντὲ Ρενιὲ μιλῶντας ἑλαινετικὰ γιὰτὰ στὸ Φιγκαρῶ λέει πὸς εἶναι σὰ μιὰ συνέχεια τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ ποιητῆ. Τὸν βρίζομε καὶ σαυτὰ ὅπως καὶ στὰ παλιά του, μὲ τῆς ἴδιες ποιητικὰς ἀρετῆς, μὲ τὸ γερὸ ρωμαντισμὸ ποῦ προτιμᾷ νὰ ρητορεύει καὶ νὰ ξετυλίγει τὰ θέματα του, παρὰ νὰ υποβάλλει.

— Ἐνας ἄλλος μαῖτρο τῆς Γαλλικῆς νεοκλασσικῆς ποίησις, ὁ Φερνάν Μαζάντ ἔβγαλε καινούργια ποιητικὴ συλλογὴ μὲ τὸν τίτλο «ἀπὸ ἄμμο κ' ἀπὸ χρυσό». Τὰ ποιήματ' αὐτὰ μῶλη τὴν κλασσικὴ λιτότη τοῦ στίχου καὶ κατασκευὴ τῆς στροφῆς κλείνουν ἕνα λεπτὸ καὶ μουσικὸ συμβολισμό. Θαναμάσια εἶναι κείνα ποῦχουν γιὰ βῆσι τοὺς λαϊκοὺς θρούλλους γιὰ τὴν ὁμορ-

φη τοῦ κοιμισμένου δάσου κ. ἄ. Κατὰ τὸν Ἄνρὺ ντὲ Ρενιὲ μαυτὰ τὸ ταλέντο τοῦ ποιητῆ φτάνει στὸ ἀπόγειό του.

— Τὰ «διαλεχτὰ τραγοῦδια» ἐπιλογὴ τῶν ποιημάτων τοῦ σκοτωμένου στὸν πόλεμο Πῶλ Ντροῦ κ' ἀπ' ὅλα πῶδ πολὺ ἡ «δυὸ φορὲς χαμένη Εὐρυδική» ποίημα ποῦ τὸ χειρόγραφό της βρέθηκε ἀτέλειωτο στὸ γραφεῖο τοῦ ποιητῆ, μὲ τοὺς πιθητικώτατους θλιμμένους στίχους τοὺς μᾶς δείχνουν ἕνα γενναῖο ποιητικὸ ταλέντο ποῦ σταμάτησε ὁ πόλεμος στὴν ἀνθισί του.

— Μικρότερης ἀξίας, μὰ ποῦ κ' αὐτὰ δείχνουν ἕνα ἀληθινὸ ποιητῆ ποῦ δὲν πρόφτασε νὰναπτύξει τὸ ταλέντο του εἶναι τὰ τραγοῦδια τοῦ Γκαμπριέλ Τριστὰν Φραγκινί ποῦ κ' αὐτὸς σκοτώθηκε στὸν πόλεμο. Τὰ ποιήματα αὐτὰ γράφτηκαν μὲς στὰ χαρακώματα ἀνάμεικτ' ἀπὸ δυὸ ἔφοδες κ' εἶναι «γεμᾶτα ἀπὸ μιὰν ὁμορφὴν ταραχώδικη διάθεση καὶ μιὰν εὐθυμία ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς ποῦ εἰλικρινὰ νιώθει ὁ ποιητῆς».

— Ἐνας τόμος τοῦ ποιητῆ Μιλός : οἱ ἑξομολογήσεις τοῦ Δεμυέλ. Γεμᾶτος ἀπὸ μυστηριώδικο κὶ αἰνιγματικὸ τόνο μᾶς ἀφίνει δυνατὴ ἐντύπωση. Νιώθουμε τὴν ὁμορφιά, τὸ πάθος, τὴ μελαγχολία τῶν στίχων, νιώθουμε τὴν ἑξωτερικὴ μορφή τῶν τραγοῦδιῶν μὰ νιώθουμε πὸς καὶ κάτι βαθύτερο, μυστικώτερο, καὶ πῶδ δυσκολονόητο κρύβεται κάτου ἀπ' ὅλ' αὐτὰ. Κὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο θέλητρο τοῦ ποιητῆ.

— Ὁ νέος ποιητῆς Ρενιὲ Πυρνάλ μὲ τὴν «Ἐισαγωγὴ στὴ σκληρὴ ζωὴ» μᾶς ξεμολογιέται τὰ νεανικὰ του ἀμαρτήματα. Ἡ πρώτη του αὐτὴ συλλογὴ μὲ τὴν εἰλικρινεῖα καὶ τὸ λεπτὸ τόνο ποῦ τὴ διακρίνει μᾶς ἀφίνει νὰ ἐλπίσουμε πολλὰ γιὰ τὸν ποιητῆ. ¶

— Πολὺ ἀπλή εἶναι ἡ ὑπόθεση τοῦ δράματος τῶν κ. Δωμὸν καὶ Ντυτυ «ὁ ἥσκιος ἐνὸς λουλουδιοῦ». Ὁ τίτλος αὐτὸς εἶν' ὁ τίτλος μᾶς μπαλλάντας ποῦ μιὰ παντρεμένη γυναῖκα γράφει γιὰ κείνον ποῦ ἀγαπᾷ. Τὸ δρᾶμα ὁμοῦ γίνεται στὴν Κίνα καὶ κεί ὁ ἄντρας ποῦ βλέπει νὰ τονε γελάει ἡ γυναῖκα του ποῦρεὶ νὰ τὴ σκοτώσει μαζί μὲ τὸν ἀγαπητικὸ της. Αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχει κὶ ὁ ἄντρας τῆς ἡρωίδας, μὰ ἡ γριὰ παραμάνη τῆς τὸν σκοτώνει καὶ σώζει τοὺς δυὸ ἀγαπημένους. Ἀλήθεια ἡ ὑπόθεση εἶναι πολὺ ἀπλή, καὶ χοντροκόπη, ποῦρεὶ νὰ πεῖ κανεὶς. Μὰ εἶναι μὲ τέτοια τέχνη ἐχτελεσμένη ποῦ συγκινεῖ βαθιά.

— Τὸ σπῆτι τῶν ζωντανῶν ἀνθρώπων. Δρᾶμα τοῦ κ. Ρεζι Γκινιὸ βγαλμένο ἀπὸ τὸ δρώμυμο ρομάν-

τζο του Κλώντ Φαρρέρ, είν' η πραγματοποίηση του άπραγματοποίητου, η παράσταση ενός κικου βραχνά που βλέπει πάνου στην κορφή ενός βουνοῦ κοντά στο Ρήνο ένας άμερικανός άξιωματικός τής κατοχής. Τό δράμα γραμμένο με μεγάλη δύναμη, μέλο τό απίδανό του γεμίζει από φριχτήν άγωνία τό θεατή.

— Γεμάτο λεπτή ψυχολογία κι ανθρώπινο πόνο τό ρομάντζο του Μαρισιάλ Πισώ «η τελευταία ταβέρνα». Ένα έξυπνο μιά αδύνατο παιδί άμάρτησε και κυνηγημένο γυρίζει σπίτι του. Η γεροντοκόρη θεία του θά τό σώσει. Θανασία ζωγραφισμένος είν' ό γεμάτος άπροσίωση χαρακτήρας τής καθώς και τής άσυνείδητης μητέρας που δέ νιώθει τίποτα άπ' τήν τραγωδία του παιδιού τής.

— «Ό Θεός που χορεύει» είναι μιά συλλογή άπό νουβέλλες του κ. Α. Σερατέβενς. Φιλοσοφικές άφήγησης γεμάτες φαντασία και ειρωνεία, που ξετάζουν άπό παράξενες κι άπάντητες άποψεις πολλά ζητήματα.

— Πιό πολύ ποίημα παρά ρομάντζο είν' «ό άμπελουργός μες στον κάδο» του Ζάν Τεντεσκό. Η παιδική ιστορία δύο άγαπημένων άδερφών που μιά γυναίκα έρχεται νά ταράξει τήν άγάπη τους. Μά μεγάλη μαστορία έχει περιγραφεί τό έρωτικό πάθος τους προς αυτή τή γυναίκα, σέ τρόπο που μόνο άπ' αυτή τήν περιγραφή νά φανερώνεται η διαφορετική φύση των δύο άδερφών.

— «Ό Μπίκης» ρομάντζο του Σαίν Σορνύ. Είναι η περιγραφή του φτωχού και άσημου νέου που μιά πλούσια γυναίκα τον άγοράζει για τή σωματική τής άπόλαψη. Τό ρομάντζο είναι γραμμένο με έπικό ρεαλισμό. Έξοχος είν' ό χαρακτήρας του φτωχού κορσικανού νέου Μπίκη.

— Άξίζει νάναφέρουμε και τάκλούθα ρομάντζα που βγήκαν τελευταία : Τά εθύμα, δου και βαθιά ψυχολογημένα ρομάντζα τής Ρασίλντ «οί Ραζίκ» «ό μεγάλος φλεβοτόμος», «τό παλίτι του μεγάλου κυνηγού.» Τό περιπετειώδικο του Βαγιέρ «πρός τή Δύση» Τό γεμάτο παράξενο συμβολισμό «η συνείδηση μέσα στο κακό» του Ζιλμπέρ ντε Βουαζέν. Τό «γραφτό» του Έρνέ Φουασσάκ. Τό «μιά γυναίκα . . . μιά πολιτεία» του Κλώντ Γκεβέλ. Τό ρεαλιστικώτατο του Γκαμπριέλ Γκομπρόν «Γιάννης, ό γιός τής Μαρούσιας» κι άλλα.

— Ό κ. Έριέ Πρεβό γράφοντας στον Gauciois du Dimanche μιά πλατειά κριτική μελέτη για τον ποιητή κ. Σεμπασιέν Σόρλ Λεκόντ, λέει πως είν' ένας άπ' τους μεγαλύτερους γάλλους ποιητές, ίσως ό σπουδαιότερος άπ' τους συγκαιρινούς, μιά δέν έχει διαβαστεί πολύ, και τό πολύ κοινό δέν μπορεί νά νιώσει τό μεγάλο αίστημα του ποιητή. Κι όμως είν' ένας δημοφους και περήφανος ποιητής. Μας έχει δώσει ένα έργο όμ' μόνο επιβλητικό μιά και μοναδικά πρωτότυπο και δυνατό, σημαδεμένο με μιά σκέψη που άγκαλιάζει πολλούς κύκλους άνθρωπισμού, μαγαλόπρεπη στα δράματα και στις εικόνες τής . . . Έξυ-

μνει τό έπικό του ταλέντο στην άφήγηση παλιών θρύλων κ' ιστοριών και λέει πως δέν είναι άξιοθαύμαστος μονάχα για τήν ποιητική του τέχνη παρά και για τήν Τιτάνεια άρχιτεχτονική του έργου του.

— Ένας γνήσιος μαθητής του Βερλαίν, ό γλυκός κ' ειδυλλιακός ποιητής Ζώρζ Περνέ πέθανε σέ ηλικία σαρανταοχτώ χρονών. Άξιοσημείωτες είν' οι άνθρωπιστικές τάσεις του μέσ' στα ρομάντζα του κ' η γλυκειά συμπάθεια για τον άνθρωπο και για κάθε τί που ζει, μέσ' στα ποιήματά του, σημαδεμένα με μιά πνοή Τολστοϊκή. Δέν είναι ένας μήνας πούχε κυκλοφορήσει τό τελευταίο του βιβλίου «τό χέρι δίχως άχτυλίδι» που σμίγει τή μελαγχολία του Βερλαίν με τήν κλασσική τελειότητα του Μορεάς.

— Μιά φιλολογική άνταπόκριση του κ. Η. Jellinec στο Mercure de France μας κάνει γνωστή σέ γενικές γραμμές τή συγκαιρινή Τσεχοσλαβική λογοτεχνία. Ό μεγάλος πόλεμος, που πέρασε σά σίφουνες πάνου άπ' τή χώρα εκείνη, έβριξε θρόνους και τους έδωσε τή λευτεριά, άφου πρώτα τους άνάγκασε νά πολεμήσουν στο στρατό των έχθρών του, έχει πολύ μεγάλη επίδραση στη λογοτεχνία αυτή. Ρομάντζο, λυρική ποίηση, δράμα, όλα έχουν για κυριώτερα στοιχεία τις έντύπωσης των συγγραφέων άπ' τον πόλεμο, και βλέπει κανείς εκεί μέσ' όλα τά αισθήματα άπ' τά πιο νασιολιστικά, ως τά άνθρωπιστικώτερα.

— Η λυρική ποίηση έχει για κυριώτερους άντιπρόσωπους τον Πέτρ Κρίσκα, που μέσ' στο ποίημά του Medynia Glogowska, έμπνευσμένο άπό μιά μάχη στη Γαλικία μας φανερώνει τά αισθήματα των Τσέχων που ήταν άναγκασμένοι νά πολεμοῦν θέλά τους τους άδελφούς τους Ρώσους· τό Στανίσλαο Νισόμμαν τό μεγάλο άναρχικό άνθρωπιστή με τά γεμάτα φριχτήν ελικρίνεια «Τριάντα Τραγούδια τής καταστροφής». Τό Β. Ντνκ με τό ποίημά του «Η Γη με λάει» γεμάτο άπό άγάπη, και με τή συλλογή των στίχων του «Τό παράθυρο» που άγραψε στη φυλακή του βλέποντας ένα κομμάτι συννεφιασμένο ουρανό άπ' τό παράθυρο τής φυλακής, κάτι όμοιο με τό «Πίσω άπό τά Κάγκελλα» του δικού μας κ. Ταγκόπουλου. Τά πιο άξιοσημείωτα όμως ποιήματα που έχουν άφορμή άπό τον πόλεμο είναι τα «ματωμένα σονέτα» του Σλοβάκου ποιητή Βιεντοσλάβ.

— Τό ρομάντζο στην Τσεχοσλαβική φιλολογία γενναία άντιπροσωπεύεται άπό τον κ. Τσάπεκ. Ρεαλιστής και τραγικώτατος στο ρομάντζο του «Αντώνης Βόντρεϊτς» μας παρουσιάζει τον ήρωά του, φτωχό ποιητή, άλκοολικό, που μάταια άγωνίζεται νά ξεφύγει άπ' τή φτώχεια κι' άπ' τή σαρκική σκλαβιά που τον έδενε με μιά άναξιά του, μιάν ήθονική Έβραϊοπούλα, κόρη του καμπαρέ και στο τέλος πεθαίνει φθισικός, άφου πρώτα στεφανώνεται στο κρεβάτι του θανάτου τήν κόρη αυτή που δέν μπόρεσε νά ξεφύγει άπ' τή σκλαβιά τής. Άξιοσημείωτα κι' άλλα δυό και-

νούργια ρομάντζα του «Ίντρα, πατέρας και γιός» και «ὁ σωλήνας τοῦ νεροῦ».

— Ἡ κυριώτερη ἐκδήλωση τῆς σύγχρονης Ἰταλικῆς λογοτεχνίας εἶναι τὸ ρομάντζο. Ἐχει πνίξει σχεδὸν ὅλα τἄλλα εἶδη τοῦ λόγου. Κι' εἶν' ἀξιοσημείωτο πὼς σαυτὸ κρατοῦνε τὴν πρώτην σειράν οἱ γυναῖκες μετὰ τὴν Ματρίλντη Σερὰο καὶ τὴν Γκράτσια Ντελλέντα. Ἡ τελευταία αὐτῆ μᾶς ἔχει δώσει ἕνα καινούργιο ρομάντζο «Τὸ μυστικὸν τοῦ μοναχικοῦ ἀνθρώπου», γραμμένο σὲ φανταστικὸν τόνο, μετὰ τὴν γνωστὴν λεπτὴν ψυχολογία ποὺ βάζει πάντα ἡ Ντελλέντα στὰ ἔργα της.

— Ἄλλα ρομάντζα γυναικῶν ποὺ βγήκαν τελευταία εἶναι «ὁ μαῦρος θεὸς» πολεμικὸν ρομάντζο μετὰ ἀρκετὸν ρεαλισμὸν τῆς κ. Ταρτουφάρι, οἱ «αντισσονάντσες» τῆς κ. Ἐλεονώρας Γκρέϋ, τὸ θαυμάσιον ψυχολογημένο «ὁ γιὸς τῆς θλίψης μου» ποὺ μαντὸ πρωτοφανερώνεται ἡ νέα συγγραφεύσα Δ)δα Μίλλυ Νιάντολο, τὰ διηγηματὰ τῆς κ. Τερέζα «ὁ Ἰσκίος πᾶνον στὸν τοῖχο» κ.ἄ.

— Ὁ πόλεμος ἔχει μπάσει τις νέες ἰδέες ὡς καὶ στὴν Ἰαπωνία. Κι' ἔτσι βλέπουμε νὰ μᾶς ἐκτίτουνε στὸ Mercure de France τὴ σοσιαλιστικὴ κίνησι σαυτὸν τὸν τόπο. Πολλὰ σοσιαλιστικὰ περιοδικὰ, ἀνάμεσα στ'ἄλλα ἡ Νέα ἐποχὴ, Ἐμεῖς, ἡ κίνησι τῶν Μαζῶν, οἱ Ἐργάτες, σκοροποῦνε σὺν τὴν Ἰαπωνίαν τις νέες ἰδέες. Στὴ θεωρητικὴ ἀνάπτυξιν τῶν ἰδεῶν πρωτοστατοῦνε σπουδαῖοι ἐπιστήμονες, ὁ Ζακαέ, μετὰ τὸν Οὐτοπιστικὸν σοσιαλισμὸν καὶ μετὰ τὸ ρομάντζο ὁ Αἰσιόδοξος φυλακισμένος, ποὺ τῶρα μετὰ τὴν συνεργασίαν πολλῶν μαθητῶν του ἐτοιμάζει τὴν ἱστορίαν τῶν τάξεων τῶν κληβείων, ὁ ἀρχηγὸς τῆς κομμουνιστικῆς κινήσεως Γιαμακάβα μετὰ τὴν γυναῖκα του ποῦχουν γράψει τὴ βιβλιογραφίαν τοῦ Μάρξ, τις σκέψεις γιὰ τὸ Δεχνὸν καὶ γιὰ τὸν Τρότσκι, τις Γυναῖκες νίκες κὶ ἄλλοι.

— Ἡ σοσιαλιστικὴ κίνησι χωρίζεται σὲ δύο στὴν Ἰαπωνίαν. Μιὰ ὀλιστικὴ—μαρξικὴ. Μιὰ ἰδεαλιστικὴ—τολστοϊκὴ. Σαυτὴν ἀνήκει κι' ὁ μεγάλος ρομάντζο γράφος Καγκάβα, μετὰ τὸ ρομάντζο του. «Πέρα ἀπὸ τὸ νεκρὸν σημεῖον» Ὁ ἤρωας του Ἐἴτσι Νόμι, ἀπὸ πλούσιον οἰκογένειαν, ἐπειδὴ δὲν εἶν' εὐτυχημένος θέλει νὰ ζήσει γιὰ τοὺς φτωχοὺς γιὰτὶ ἔχει βροῖσκει τὸν προορισμὸν του. Πᾶσι καὶ γίνεται δουλευτῆς. Πειθαίνει ὁ πατέρας του καὶ τὸν ἀρίνει κληρονόμον μεγάλης περιουσίας. Αὐτὸς τὴ δέχεται μὰ σὲ λίγο ἀηδιασμένος ἀπὸ τὴν νέα ζωὴ, γίνεται χριστιανός, μοιραίζει τὴν περιουσίαν του στοὺς φτωχοὺς καὶ ξαναγίνεται δουλευτῆς. Ἀγαπιέται μετὰ μιάν ἐργάτισσαν, καὶ μαζὶ κάνουν μιάν ἀποστολικὴν προπαγάνταν στὴν ἀργατείαν. Γίνεται μιὰ ἀπεργία, κατηγορεῖται αὐτὸς πὼς μετὰ τὰ διδάγματα του σήκωσε τοὺς ἐργάτες. Οἱ ἐργάτες ὁμως ποὺ τὸν ἀγαποῦν σηκώνονται, καὶ δὲ θέλουν νάφήσουν νὰ πιαστῆ, μὰ αὐτὸς ἀκολουθεῖ τὴν ἀρχὴν νὰ μὴ ἀντιστῆται στὸ κακὸν καὶ παραδίδεται στὴν ἀστυνομίαν. Ἐδῶ τελειώνει τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ρομάντζου

ποὺ σὲ λίγους μῆνας, ἔχει δέκα ἐκδοσες στὴ σειράν, καὶ τῶρα θὰ κυκλοφορήσει καὶ τἄλλο μέρος, μετὰ τὸν τίτλον «αὐτὸς ποὺ σημαδεύει τὸν ἥλιον μετὰ τὸ δοξάρι του».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

LOUIS ROUSSEL: La versification de André Kalvos.

— Πολὺ φροντισμένη μελέτη τοῦ κ. Ρουσσέλ πᾶνον στὴ μετρικὴ μορφήν τοῦ ἔργου τοῦ Κάλβου. Ἐετάζει ἕνα ἕνα τὰ εἶδη τοῦ στίχου, τις συλλαβὰς ποὺ κάνει ὁ Κάλβος συνίζησι καὶ τις χασμωδίας ἀκόμα, κὶ δλ' αὐτὰ τὰ μετράει σὰ νὰ κάνει στατιστικὴν ἐργασίαν. Μιὰ τόσο φροντισμένη δουλειὰ φυσικὰ ἔφερε τὰ καλὰ τῆς ἀποτελέσματα, γιὰτὶ ἔτσι βροῖσκει πᾶ καὶ μετὰ μαθηματικὰς ἀποδείξεις θὰ μπορεῖ νὰ κατηγορήσει κανεὶς τὸν Κάλβον, γιὰ μετρικὰς καὶ στιχογραφικὰς ἀτέλειαν, ὅπως κάνει ὁ κ. Ρουσσέλ. Θὰ θελαμε ὁμως ἔκει ποὺ μιλάει καὶ γιὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου τοῦ Κάλβου ἀπὸ ἐποψὴν οὐσίας κὶ ὄχι μορφῆς, νὰ φέρνει καὶ κατ'ἐπιχειρήματα ἐξίσου ἀναμφισβήτητα. Καὶ τὸ λέμε αὐτὸ ὄχι γιὰ νὰ δεῖξουμε πὼς δὲ θέλουμε νὰ δεχτοῦμε καμιάν ἐπιφύλαξιν γιὰ τὸ ποιητικὸν ταλέντον τοῦ Κάλβου, παρὰ γιὰτὶ μᾶς γεννάει πολλὰς ἀπορίες τὸ πὼς ὁ κ. Ρουσσέλ, ποὺ γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ μιλήσει αὐθεντικὰ γιὰ τὰ μέτρα τοῦ Κάλβου κάθισε νὰ μετρήσει πόσους στίχους μετὰ τὸν μονάχον στὴν ἔχτη συλλαβὴ ἔχει ἡ πρώτη ὁδὴ, πόσους ἡ δευτέρη κ' ἔτσι ὡς στὶς εἴκοσι, καὶ νὰ βροῖ μετὰ μέσον ὄχι πόσους τέτοιους στίχους βροῖσκουμε στοὺς ἑκατὸν, καὶ τὸ ἴδιον γιὰ τοὺς στίχους μετὰ τὸν τριτὸν καὶ τὴν ἔχτη συλλαβὴ, στὴ δευτέρη κ' ἔχτη, καὶ γενικὰ ὅλους τοὺς τύπους τοῦ ἑπτασύλλαβου τοῦ Κάλβου καὶ νὰ μᾶς ἐκθέσει ὅλον αὐτὸ τὸ μέτρον στὶς σελίδας 30—49 δηλ. στὸ 1/3 περίπου τοῦ βιβλίου του, καὶ ποὺ νὰ μᾶς δώσει ἰδέαν γιὰ τις συνίζησεις καὶ χασμωδίας τοῦ Κάλβου ζευγαρώνει σὲ 25 ζευγάρια τὰ φωνήεντα καὶ φέρνει μέσα σὲ τέσσαρες ὀλίγες σελίδας (15—18) 130 παραδείγματα ἀπὸ συνίζησεις καὶ χασμωδίας—πὼς, ὅστερ' ἀπὸ τόση φροντίδα νάχει καλὰ ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ μιλήσει γιὰ τὴν μορφήν, σὲ δύο τρία μέρη πεδύχεται ὁ λόγος γιὰ τὴν οὐσίαν, ὅχι νὰ φέρει κανένα ἐπιχειρήμα μιλῶν καταδικάζοντας τὸν ποιητὴν. Ἐτσι, στὴ σελ. 3 (Notice sur Kalvos) ὅστερ' ἀπὸ 11 ἀράδας βιογραφικὰς πληροφορίας μᾶς λέει ἔτσι, ἀπάντεχα, πὼς «ὁ Σολωμὸς μὲτα τὰ ἐλαττώματά του εἶναι λυρικὸς ποιητῆς, κὶ ὁ Κάλβος μὲτα τις ἀρετὰς του εἶναι δασκαλὸς». Ἐπειτα ὅχι νὰ δικαιολογήσει ἔσα εἶπε, λέει κὶ ἄλλα βιογραφικὰ καὶ κάμποσες ἀράδας παρακάτον πάλι ἀπάντεχα, ὅχι αὐτὸ ποὺ λέει νᾶναι συμπέρασμα κανενὸς συλλογισμοῦ ὡστεαὺ ἢ ὄχι, μᾶς λέει πὼς «ὅχι ποτε νὰ τόμολογήσει στὸν ἑαυτὸν

του δ Κ., ἡ ποίηση δὲν εἶτανε γι αὐτὸν παρὰ ἓνα ἐνδιαφέρο ἐπεισόδιο μέσα σὲ μιὰ δασκάλικη ζωή». Ἐπειτα οἱ σελίδες 4—59 εἶναι μοναχὰ παρατηρήσεις γιὰ τὸ μέτρο, τὸ ρυθμὸ, τὴν ἁρμονία, τὴν ῥίμα, τὴ συμφωνία ἀνάμεσα στὸ στίχο καὶ στὴ φράση μὲ πολλὰ παραδείγματα ποὺ δείχνουν τίς τεχνικὲς ἀρετὲς καὶ τὰ τεχνικὰ ἐλαττώματα τοῦ Κάλθου. Μὰ πάλι στὴ σ. 66, ἐνῶ μιλάει γιὰ τὴ συνέχιση τῆς ἴδιας ἔννοιας στὸν παρακάτω στίχο (enjambement) ἔαφνικὰ περνώντας ἀπὸ τὴν ἔξωτερικὴ ἀποψη στὸ ζήτημα τῆς οὐσίας, λέει πὼς «ἐνῶ τριάντα συλλαβὲς εἶναι τόσο λίγες γιὰ μιὰ γλώσσα ποῦχει μεγάλες λέξεις σὰν τὴ ρωμῆικη, ὅμως τὸ διάστημα μιᾶς στροφῆς φτάνει γιὰ τὸ μικρὸ ξάπλωμα τῶν φτερῶν τοῦ Κάλθου». Καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτὸ τῶχει σὲ ἰδιαίτερο ἐδάφιο μὲ τὸν τίτλο «ὃ Κάλθος ἔχει μικρὴ τὴν πνοή».

Καὶ μὲλ' αὐτὰ δὲ θέλουμε νὰ ποῦμε πὼς δὲ βρίσκουμε καὶ εἰκία σὲ μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τίς παρατηρήσεις τοῦ κ. Ρουσσέλ. Ἄν ὅμως μᾶς ἔφερνε καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του, ἔπως κάνει στὸ ζήτημα τοῦ στίχου, τότε δὲ θὰ μᾶς ἔμενε καμιὰ ἀντίρρηση. Ἴσως θὰ εἰπωθεὶ πὼς σὲ μιὰ μελέτη μονάχα γιὰ τὸ στίχο τοῦ Κάλθου δὲ θάστανε νάναπτύξει κανεὶς ἐπιχειρήματα καὶ γιὰ τὴν οὐσία τῆς ποίησής του. Δὲν ξαίρω, μὰ μοῦ φαίνεται πὼς τότε θὰ μπορούσαν νὰ λείπουν κι' οἱ ὀπαινημοὶ αὐτοὶ ποὺ παραπάνω ἀναφέραμε, γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Ζακυθινοῦ ποιητῆ, κ' ἔτσι νάχουμε μπρὸς μας μονάχα μιὰ μετρικὴ μελέτη, τέλεια, ὅπως εἶναι, ἀπὸ κάθε ἀποψη.

ΗΛ. ΗΛ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ

«ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ». Βγαίνει σὲ λίγες μέρες τὸ Δ' Τεύχος, γιὰ τὸ μῆνα Ἀπρίλη 1922, μὲ τὰκόλουθα περιεχόμενα: Ἡ χρωκοπία τοῦ ἑλληνικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ (τοῦ Γ. Α. Γεωργιάδη).— Ἱστορία τοῦ Ρωσικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος (Μπολσεβίκων) (τοῦ Β. Μονχόφιν).— Ὁ ἱστορικὸς ὄλιωμὸς (τοῦ Α. Δ. Σίδερη).— Καπιταλισμὸς καὶ Σοσιαλισμὸς στὴ Ρωσία (Ἐ. Βάργκα).— Ἡ Κομμουνιστικὴ Διεθνή: Ἀπόψεις γιὰ τὸ ἐνωμένο μέτωπο τοῦ προλεταριάτου Ἀπόψεις ἀπὸ τὴν τελευταία διάσκεψη τοῦ κόμματος.— Διεθνή σοσιαλιστικὴ κίνηση καὶ βιβλ. γραφία (τοῦ Γ. Α. Γεωργιάδη).

Μέσα στὴν κοινωνικὴ καὶ διανοητικὴ μούχλα ποὺ ἀγκαλιάζουνε τελευταίαι ὅλη τὴ ζωὴ μας, σὰν ἓνας σταθμὸς κυρηγριᾶς, εἶναι τὸ περιοδικὸ τοῦτο ποὺ βγαίνει τὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα. Ἡ ἀληθινὴ οικονομικὴ ἐπιστήμη, ποὺ τόσο διαστρεβλώνεται στὰ λογίς λογίς περιοδικὰ κ' ἐφημερίδες, ὄργανα τῆς κρατοῦσας τάξης, ἐδῶ βρῖσκει ἄσυλο γιὰ νὰ πάρει τὸν καινούριο δρόμο τῆς, σύμφωνα μὲ τὰ νέα κοινωνιστικὰ ἰδανικὰ ποὺ θὰ κυριαρχήσουνε μιὰ μέρα στὴν ἀπολυτρωμένη ἀνθρωπότητα.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France 15 τοῦ Μάρτη: Μ. Μιριὺ: ἡ Ἰταλία καὶ μεῖς. Λουσιὲν ντε Σαὶν Κρουά: Blasco Ibanez.— Ἀλμπέρ Ἐρλάντ: ἡ πέτρα τοῦ κόκκινου Καμπαρέ (διήγημα)— Ποιήματα τοῦ Ζὰκ Μπονζάν.— Σαὶν Μαροσέ: ἡ Γαλλικὴ ἀστικὴ ἔνωση— Ζὰν Ἀζαλμιέρ: Γράμματα ἀπ' τίς χώρες τοῦ Ρήνου— Φερνάν Ρός: Ἡ νόμιμη κατάρθση. Τὸ καινούργιο νομοσχέδιο καὶ ἀποτελέσματά του.— Συνέχεια ἐνὸς ρομάντζου τοῦ Ζώρζ Ντυμποζαντού. Δεκαπεντάμερη ἐπιθεώρηση.

Revue Critique des idées et des livres τοῦ Μάρτη: Φρανσουά Ρενιέ: ὁ νεκροθάφτης τῆς αὐτοκρατορίας.— Φρανσουά Φοσκά: οἱ ἀρτίστες μὲς στὰ ρομάντζα τοῦ Μπαλτάκ.— Ἐμιλ Ἀνριό: Τρία ποιήματα.— Ζώρζ ντε Τυάξ: ἡ μικρὴ σκητὴ: Ντανκούρ καὶ Μαριβῶ— Πολιτικὰ καὶ φιλολογικὰ σημειώματα.

Le Monde Nouveau τῆς 15 τοῦ Μάρτη:— Ζυλ ντε Γκαλιτιέ: ὁ Βιχτόρ Σεγκαλέν κι' ἡ αἴσθησις τοῦ διαφοροτικοῦ.— General Salle: Ἀλβανία καὶ Συρία.— Γκαστόν Σοβεμπονά: Οἱ ἀναστρωτὲς τῆς συγκαιρινῆς Εὐρώπης.— Ρενέ Λερμάν: ἡ Γαλλοαμερικανικὴ φιλία.— Φ. Ζὰν Ντεσιέ: ἡ ἐχπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση.— Ἀρνὶ Μαζέλ: Τὸ μέλλο τῆς Τσεχοσλοβανίας— Ζυλ Μπερτώ, ὁ Σαὶντ Ἐβρεμοντ στὴν Ἀγγλία.— Δεκαπεντάμερη ἐπιθεώρηση.

Mercure de France τῆς 1 Ἀπρίλη: Yvon Evedon Norvès: τὸ Ἀλγέρι.— Pierre Dufay: οἱ νερόπυτες τῆς Μπασεμικῆς Ζωῆς.— Ludmila Savitzky: τὸ κινῆγημα τοῦ Ὀργκάντι (νουβέλλα).— Marie de Franc: Τραγωδία.— Léonard Rosenthal: Ἰαπωνικὰ μαργαριτάρια.— Hippolyte Buffenoir: Διαγωνισμὸς γιὰ τὸ μνημεῖο τοῦ Ρουσσώ— συνέχεια τοῦ ρομάντζου τοῦ κ. Dubujadoux, δεκαπεντάμερη Ἐπιθεώρηση, σημειώματα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

κ. Γ. Καμ. Κάτι λὲς μὰ κρέπει νὰ δουλέψης πολὺ ἀκόμη γιὰ τὰ στρώσει ἢ πέννα σου.— κ. Παντ. Μαγ. Τὸ «Πλάνεμα» θὰ δημοσιευτεῖ — κ. Ν. Παπ. Ἡ «Ἄνοιξη» καλοῦται καὶ θὰ δημοσιευτεῖ — κ. Ἀλεξ. Ἰδ. Δημοσιεύουμε δὴ τίς δυὸ πρώτες στρωφὲς καὶ κρίνε τες μοναχὸς σου:

Εἰς τὴν ζωὴν μου μιὰ παιδοῦλα
ἔχ' ἀγαπήσει μοναχὴ
καὶ εἶναι, Θε μου σὰν ἀγούλα
μιᾶς μαύρης νύχτας μυστικῆ.

Τὰ βλέμματά της μὲ θερμαίνουν
μὲ καθιστοῦν ἀγωνιστὴ
κι' ὅταν τοῖ τρόμου μὲ παιδεύουν
τὰ φάσματα—ὦ, μὲ φιλεῖ!

Τέτιοι στίχοι δὲ γράφονται πιά σήμερα, παιδί μου.— κ. Δ. Πομ. Ἡ «Μπαλλάντα» σου καλὴ μὰ χρειάζεται δουλέμα πολὺ ἀκόμη. Μὴ βροθεῖς.— κ. Μάριο. Καθὼς βλέπεις δημοσιεύουμε τὸ ἓνα μέρος, μὲ μερικὰ διορθώματα καὶ ἀλλαγές, Τὸ ἄλλο, δὲ μᾶς ἄρεσε καὶ τόσο καὶ τὸ ῥῆγμα στὸ καλῆθι. Πεινοθεσ τὸ ἔργου κι αὐτὸ κ' ἔγραψε νὰν τοῖ δοθεὶ κάποια τροφή, μέρες ποῦναι! . . .